

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra českého jazyka a literatury

Bakalářská práce

Válka a konflikty v tvorbě Erica Lamberta

Lucie Vráblová

Olomouc 2024

Vedoucí práce: Mgr. Daniel Jakubíček, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně pomocí uvedeného seznamu literatury a elektronických zdrojů.

V Olomouci dne 6. 4. 2024

Podpis:.....

Anotace

Jméno a příjmení:	Lucie Vráblová
Katedra:	Katedra českého jazyka a literatury
Vedoucí práce:	Mgr. Daniel Jakubiček, Ph.D.
Rok obhajoby:	2024

Název práce:	Válka a konflikty v tvorbě Erica Lamberta
Název práce v angličtině:	War and Conflicts in the Work of Eric Lambert
Anotace práce:	Bakalářská práce se zaměřuje na analýzu a interpretaci románu <i>Dvacet tisíc zlodějů</i> australského spisovatele Erica Lamberta. Práce se konkrétně zabývá osobou a tvorbou Erica Lamberta. Dále rozebírá žánrové vymezení, titul, děj, postavy a kompozici společně s časem a prostorem knihy. Nakonec se věnuje stěžejním motivům s přihlédnutím k deníkům a pamětem československých vojáků bojujících na Středním východě a v severní Africe během druhé světové války. Hlavním cílem práce je tedy provést analýzu a interpretaci románu <i>Dvacet tisíc zlodějů</i> .
Klíčová slova:	Eric Lambert, Dvacet tisíc zlodějů, válka, konflikty, smrt, komunistická strana, australští vojáci, českoslovenští vojáci
Anotace práce v angličtině:	The bachelor thesis focuses on the analysis and interpretation of the novel <i>Twenty Thousand Thieves</i> by Australian writer Eric Lambert. The thesis specifically examines the person and work of Eric Lambert. It also analyses the genre delineation, title, plot, characters and composition along with the time and space of the book. Finally, it discusses the key motifs, taking into account the diaries and memoirs of Czechoslovak soldiers fighting in the Middle East and North Africa during World War II. The main aim of this thesis is therefore to analyse and interpret the novel <i>Twenty Thousand Thieves</i> .
Klíčová slova v angličtině:	Eric Lambert, Twenty Thousand Thieves, war, conflicts, death, Communist Party, Australian soldiers, Czechoslovak soldiers
Přílohy vázané v práci:	Bez příloh
Rozsah práce:	42 s.
Jazyk práce:	Čeština

Poděkování

Na prvním místě bych chtěla poděkovat panu Mgr. Danielu Jakubíčkoví, Ph.D. za odborné vedení mé práce, cenné rady a jeho čas, který mi poskytl v rámci konzultací nad touto prací. Díky patří také mé rodině a příteli, jelikož mě po celou dobu studia náležitě podporovali.

Obsah

ÚVOD	6
1 ERIC LAMBERT	9
1.1 Život Erica Lamberta.....	9
1.2 Dílo Erica Lamberta	10
1.3 Eric Lambert v kontextu anglicky psané válečné literatury	12
2 DVACET TISÍC ZLODĚJŮ	14
2.1 Kompozice	15
2.2 Postavy	22
2.2.1 Postavy lidské a kamarádské	22
2.2.2 Postavy nadřazené	25
3 KONFLIKTY V ROMÁNU DVACET TISÍC ZLODĚJŮ	30
3.1 Konflikty mezi Osou a Spojenci	30
3.2 Konflikty mezi důstojníky a běžnými vojáky	32
3.3 Konflikty mezi Dooleyem, dozorcí a vojenskou policií.....	33
3.4 Vnitřní konflikty jednotlivých postav	34
ZÁVĚR	38
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A ELEKTRONICKÝCH ZDROJŮ	40

ÚVOD

Druhá světová válka se stala neodmyslitelnou součástí lidských dějin. Představovala jeden z nejrozsáhlejších a nejzásadnějších konfliktů vůbec. Její dopad sahal daleko za hranice politických a vojenských sfér. Proměňovala společenské struktury, ale také každodenní životy lidí. I když od této války uplynulo již několik desítek let, vzpomínky na hrůzy a utrpení stále vzbuzují silné emoce a neklid ve společné paměti.

Spisovatelé napříč celým světem zaznamenávali nejen válečnou surovost a násilí, ale také běžné dny civilních obyvatel a vojáků na bojištích. Mnoho z nich válku zažilo. Eric Lambert nebyl výjimkou. Tento australský autor ve druhé světové válce působil jako voják, a tak uměl i barvitě vykreslit válečná místa a lidské pocity, které jsou s válčením spjaty. Své knihy s válečnou tematikou však protkal smyšlenými postavami, které mohou a nemusí mít předlohy v reálných lidech. Nemůžeme tedy tvrdit, že vše, co je v jeho knihách napsáno, vychází ze skutečných událostí.

V první kapitole práce napíšeme několik řádků o autorově životě a tvorbě. Následně zařadíme Erica Lamberta do kontextu anglicky psané válečné literatury. Vybereme tedy několik zástupců, kteří se stejně jako Lambert válečnou tematikou zabývali a krátce shrneme jejich dílo.

Druhá kapitola bude věnována především interpretaci a analýze knihy *Dvacet tisíc zlodějů*.¹ Detailněji rozebereme žánrové vymezení, titul, děj, postavy a kompozici společně s časem a prostorem knihy. Při analýze se zaměříme na všední dny vojáků v poušti. Je nutné si uvědomit, že se pod uniformou neskrývají jen váleční hrdinové, ale obyčejní lidé s běžnými potřebami. Muži, na které doma čekají jejich rodiny. Muži, kteří mají hlad. Muži, které sužují různé nemoci. Muži, kteří mají problémy s autoritami a v neposlední řadě muži s citovými a sexuálními potřebami.²

¹ LAMBERT, Eric. *Dvacet tisíc zlodějů*. Praha: Naše vojsko, 2013.

Knihka pojednává o válčení a pobytu Australanů na Středním východě a v severní Africe.

Australané v rámci druhé světové války bojovali na straně Spojenců proti mocnostem Osi. Australané kromě bojů na Středním východě a v severní Africe pomáhali také na území Nové Guineji, na Filipínách a v Korálovém moři. Celkem se války účastnilo cca 993 tisíc australských vojáků. BLAINEY, Geoffrey. *Dějiny Austrálie*. Praha: Lidové noviny, 1999, s. 225.

² VRÁBLOVÁ, Lucie. *Každodennost československých vojáků na Středním východě a v severní Africe během 2. světové války* [online]. Olomouc, 2023 [cit. 2024-1-19]. Seminární práce k dějinám 20. století. Univerzita Palackého v Olomouci. Vedoucí práce PhDr. Pavel Kreisinger, Ph.D. Dostupné z:

<file:///C:/Users/lucka/OneDrive/Plocha/Ka%C5%BEdodennost%20%C4%8Deskoslovensk%C3%BDch%20voj>

Ve třetí kapitole pomocí jednotlivých konfliktů, které se v knize vyskytují, nastíníme stěžejní témata a motivy. Budeme se zabývat, jak jevy negativními, tak malými radostmi, které vojáky drží v poušti při životě.

Jelikož studuji společně s českým jazykem a literaturou ještě historii, chtěla bych se ve své bakalářské práci zaměřit nejen na analýzu a interpretaci Lambertovy knihy *Dvacet tisíc zlodějů*, ale také na určité srovnání některých aspektů této knihy se skutečnými vzpomínkami československých vojáků, kteří stejně jako Lambert bojovali na území Středního východu a severní Afriky. Nápomocna mi při práci bude již dříve napsaná seminární práce, v níž analyzuji vydané deníky a paměti válečných veteránů.³ Sám kapitán 11. československého pěšího praporu – Východního, Karel Klapálek, se ve svém deníku totiž vyjádřil k přezdívce „australských zlodějů“ a k osobnímu setkání s Ericem Lambertem v českém táboře: „*Právě tak se jiná nadávka Lorda Haf-Haf, „australských zlodějů“, objevila po válce jako titul výstižné knihy o účasti Australanů v bojích na Středním východě: „Dvacet tisíc zlodějů“. Její autor, tehdy válečný dopisovatel Eric Lambert, navštívil v Tobruku také naši jednotku; však ho mám na fotografii, jak sedíme na schodech do velitelského bunkru.*“⁴

Obecně lze říct, že si československé jednotky rozuměly s Australany asi nejvíce ze všech cizích jednotek.⁵ Dokládá to také Pavel Kreisinger na ukázkách z Melíškova deníku: „*Přátelství s nimi se čím dál více upevňovalo a mohu říci, že by nám bez nich bylo teskně. [...] Jsou to stateční vojáci, dobří lidé a veselí hoši. Rádi si zpívají, rádi se veselí a nás mají rádi.*“⁶

Australané a Čechoslováci se tedy v poušti často potkávali a přátelili se. Českoslovenští vojáci se pohybovali po stejných oblastech jako australští, a mohli tak zažívat podobné situace jako postavy v knize. K porovnávání s knihou *Dvacet tisíc zlodějů* využijeme vzpomínky:

[%C3%A1k%C5%AF%20na%20St%C5%99edn%C3%ADm%20v%C3%BDchod%C4%9B%20a%20v%20severn%C3%AD%20Africe%20b%C4%9Bhem%20.20sv%C4%9Btov%C3%A9%20v%C3%A1lky.pdf](#), s. 4.

³ Totéž, dostupné z:

[file:///C:/Users/lucka/OneDrive/Plocha/Ka%C5%BEodennost%20%C4%8Deskoslovensk%C3%BDch%20voj%C3%A1k%C5%AF%20na%20St%C5%99edn%C3%ADm%20v%C3%BDchod%C4%9B%20a%20v%20severn%C3%AD%20Africe%20b%C4%9Bhem%20.20sv%C4%9Btov%C3%A9%20v%C3%A1lky.pdf](#)

⁴ Klapálek, Karel. *Ozvěny bojů: vzpomínky z 2. světové války*. Praha: Naše vojsko, 1968, s. 85.

⁵ VRÁBLOVÁ, L. *Každodennost československých vojáků na Středním východě a v severní Africe během 2. světové války* [online]. [cit. 2024-1-19]. Dostupné z:

[file:///C:/Users/lucka/OneDrive/Plocha/Ka%C5%BEodennost%20%C4%8Deskoslovensk%C3%BDch%20voj%C3%A1k%C5%AF%20na%20St%C5%99edn%C3%ADm%20v%C3%BDchod%C4%9B%20a%20v%20severn%C3%AD%20Africe%20b%C4%9Bhem%20.20sv%C4%9Btov%C3%A9%20v%C3%A1lky.pdf](#), s. 12.

⁶ KREISINGER, Pavel. *Češi a Slováci v Austrálii v 1. polovině 20. století a jejich účast ve světových válkách*. Praha: Academia, 2018, s. 264.

Karla Klapálka, Boleslava Ivánka, Ladislava Melíška, Stanislava Hněličky, Jaromíra Hlubíka, Josefa Polívky a neznámých obránců Tobruku.

Hlavním cílem práce by mělo být provedení analýzy a interpretace románu *Dvacet tisíc zlodějů*. V rámci dílčího cíle bychom chtěli dokázat určitou podobnost mezi praporem australským a československým na území pouště.

1 ERIC LAMBERT

1.1 Život Erica Lamberta

Eric Frank Lambert se narodil 19. ledna 1918 v Londýně. Tedy alespoň podle *Australského slovníku biografie*⁷, který zdigitalizoval svůj obsah v roce 2006. Zajímavostí je, že např. Vladimír Vařecha, Lambertův častý překladatel, o něm napsal, že se narodil až v roce 1921.⁸ Se stejným tvrzením přichází i Václav Víkroš ve své knize o Austrálii.⁹ Ačkoliv se u českých autorů objevuje jako Lambertův rok narození častěji rok 1921, měli bychom se přiklonit spíše k roku 1918, který zmiňuje *Australský slovník biografie*. Jedná se totiž o zdroj z autorovi domoviny a dá se tak předpokládat, že jde o zdroj základní. Eric své dětství prožil v Sydney, kde se se svou matkou Marion a otcem Frankem přestěhoval. Zde nastoupil i do školy.¹⁰ Eric údajně dosáhl Rhodosova stipendia, díky němuž mohl studovat na prestižní škole Charterhouse a za čas také na Oxfordu.¹¹

V rané dospělosti se dobrovolně přihlásil do australské armády. Nejprve se na straně Spojenců účastnil bitev na Středním východě. Dále ho vojenská povinnost dovedla do oblasti Tichomoří, konkrétně na území Papuy Nové Guiney a Malajsie.¹² Ke konci války se v Singapuru angažoval při repatriaci válečných zajatců z tábora Changi. Tato skutečnost mu zajistila hodnost seržanta. Z vojenské služby byl Lambert propuštěn 7. prosince 1945.¹³ Lamberta však válka ovlivnila na celý život, jak výstižně charakterizuje i Vařecha: „*Myšlenka na válku a obavy o budoucnost lidstva provázejí Lamberta po celý jeho válkou narušený život a prolínají jeho tvorbu.*“¹⁴

⁷ Lambert Eric Frank. In: RITCHIE, John (ed.). *Australian Dictionary of biography*, volume 15 [online]. Canberra: Australian National University, 2000 [cit. 2024-1-19]. Dostupné z: <https://adb.anu.edu.au/biography/lambert-eric-frank-10775/text19107>

⁸ VAŘECHA, Vladimír. *Medailón o autorovi*. In: LAMBERT, Eric. *Ostrov Fulakona*. Praha: Naše vojsko, 1971.

⁹ VIKROŠ, Václav. *Austrálie*. Praha: Svoboda, 1968, s. 126.

¹⁰ Lambert Eric Frank. In: RITCHIE, John (ed.). *Australian Dictionary of biography*, volume 15 [online]. [cit. 2024-1-19]. Dostupné z: <https://adb.anu.edu.au/biography/lambert-eric-frank-10775/text19107>

¹¹ VAŘECHA, V. *Medailón o autorovi*.

¹² Tamtéž.

¹³ Lambert Eric Frank. In: RITCHIE, John (ed.). *Australian Dictionary of biography*, volume 15 [online]. [cit. 2024-1-20]. Dostupné z: <https://adb.anu.edu.au/biography/lambert-eric-frank-10775/text19107>

¹⁴ VAŘECHA, Vladimír. *Doslov*. In: LAMBERT, Eric. *Ostrov Fulakona*. Praha: Naše vojsko, 1971.

V roce 1947 Lambert vstoupil do Komunistické strany Austrálie.¹⁵ Údajně ho k tomu měl přesvědčit jeho přítel, spisovatel Frank Hardy. Lambertovo přátelství s Hardym bylo natolik silné, že si ho Lambert zvolil za svědka, když v roce 1950 uzavíral sňatek s Joyce Smithovou, která působila jako učitelka. Manželství nejspíše nebylo šťastné, jelikož zanedlouho skončilo rozvodem.¹⁶

Lambert byl považován za melbournského realistického autora a zakladatele časopisu *Overland*. Po helsinském mírovém shromáždění roku 1955, na které byl pozván jako delegát, zůstal žít v Londýně. Jeho politické smýšlení se změnilo v roce 1956 po ruské invazi do Maďarska, kde došlo k násilnému potlačení protikomunistického povstání. Lambert se nebál o ruské agresi v Maďarsku napsat veřejný článek, což levici popudilo.¹⁷

Lambert se ještě tři roky před svou smrtí stihl znovu oženit, tentokrát s Phyllis Hogarthovou. Zemřel 16. dubna 1966. Příčinou jeho smrti bylo akutní hypertenzní selhání.¹⁸

1.2 Dílo Erica Lamberta

Kamil Winter zveřejnil, že skotský list *Aberdeen Press and Journal* otiskl po vydání románu *Dvacet tisíc zlodějů* domněnku: „*Je pravděpodobné, že to, co vykonal Erich Remarque pro válku 1914–1918, vykoná Eric Lambert pro její nástupkyni.*“¹⁹ Od Lamberta se tedy očekávalo, že bude vydávat stejně kvalitní válečné romány jako Remarque. Právě s Remarquem byl srovnáván nejspíše pro podobný realistický styl psaní, díky němuž stejně jako Remarque poskytl čtenářům nezkreslenou realitu.

Lamberta válka ovlivnila opravdu silně. Vařecha dokonce tvrdil, že každá z ústředních postav jeho knih reflektuje kus z něho samého: „*V každé z nich je uložen zlomek zážitků samého autora, jemuž takřka doslova vtiskla pero do ruky válka.*“²⁰ Lambert většinou vyjadřuje svůj antifašistický a antimilitaristický postoj. Dokládá to také věnování, které je napsáno v jednom z vydání knihy *Dvacet tisíc zlodějů*: „*Tato kniha má vlastně dvoji věnování: je věnována těm,*

¹⁵ Možná právě díky Lambertově angažovanosti v levicové politice a odrazu této ideologie v tvorbě se překlady jeho knih vydávaly bez problému i v Československu v dobách komunistické nadvlády.

¹⁶ Lambert Eric Frank. In: RITCHIE, John (ed.). *Australian Dictionary of biography*, volume 15 [online]. [cit. 2024-1-20]. Dostupné z: <https://adb.anu.edu.au/biography/lambert-eric-frank-10775/text19107>

¹⁷ Na vydávání jeho překladů v komunistickém Československu však neměl tento fakt nejspíše žádný vliv.

¹⁸ Lambert Eric Frank. In: RITCHIE, John (ed.). *Australian Dictionary of biography*, volume 15 [online]. [cit. 2024-1-20]. Dostupné z: <https://adb.anu.edu.au/biography/lambert-eric-frank-10775/text19107>

¹⁹ WINTER, Kamil. *Doslov*. In: Eric Lambert. *Dvacet tisíc zlodějů*. Praha: Naše vojsko, 1960, s. 303.

²⁰ VAŘECHA, V. *Doslov*.

kteří padli ve válce proti fašismu, a těm, kdo dnes mezi námi bojují proti opět se vzímajícímu fašismu a jeho spiknutí na záhubu míru. ²¹

Lambert ve svých knihách nic neidealizuje a dokáže zaznamenat mezitřídní rozdíly, které se projevují i na bojištích mezi vojáky. Lambert vysvětlil ve své prvotině, kterou byla právě kniha *Dvacet tisíc zlodějů*,²² že na začátku války se vysoké vojenské hodnosti rozdávaly buď podle velikosti pozemků, které jedinec vlastnil, nebo podle známosti: „Většinou jsou to staří známi z předválečných dob. Někteří, jako Crane, vlastní zrovna tak rozlehlé pastviny jako on. Jiní, jako major Pomfret, s ním sdílejí tytéž obchodní zájmy.“²³ Obyčejní vojáci z chudších poměrů se pak protekčním důstojníkům vysmívali:

„Dělals někdy pro Fitzroye?

Tak tě frčka nemine!

Udělá tě oficírem,

jen co se mu zamane.“²⁴

Lambert ve svých dílech však i přes určité mezitřídní rozdíly prosazuje motiv přátelství a vzájemné pomoci. Válečná fronta totiž přináší plno nových kamarádství a porozumění. Jeden z vysoce postavených v knize *Dvacet tisíc zlodějů* vysloví myšlenku, že ve válce jsou všichni společně – nadřízení i podřízení. Zdůrazňuje, že smrti nezáleží na společenském postavení: „Zůstali jsme tu třet s nimi a oni s námi. [...] Všichni společně tu hledíme v tvář té největší skutečnosti – mám na mysli smrt.“²⁵

V Lambertově tvorbě se samozřejmě také odráží jeho komunistické přesvědčení: „Ty si třeba myslíš, že zrovna teď se nic nemění. Ale jen si vzpomeň na ty evropské země, které uchvátil Hitler. Vládnoucí třídy tam kolaborují s nacisty. Po Hitlerově porážce bude v těch zemích vládnout nová třída.“ „Dělníci?“ „Přirozeně. Socialismus. Ve světě nastane po této válce prudký obrat k socialismu. Jako vůdcové lidu z ní vyjdou komunisté. Však jsou také jediní, kteří důsledně zastávají protifašistické stanovisko.“²⁶ Právě díky jednotnému odporu proti fašismu

²¹ LAMBERT, Eric. *Dvacet tisíc zlodějů*. Praha: Naše vojsko, 1978.

²² Prvně vydána v roce 1951.

²³ LAMBERT, E. *Dvacet tisíc zlodějů*, s. 51.

²⁴ Tamtéž, s. 51.

²⁵ Tamtéž, s. 77.

²⁶ Tamtéž, s. 230.

se mnoho vojáků k levicovému smýšlení přiklonilo, i když před válkou zastávali názory jiné: „Přesvědčen, že fašismus je zlo, začal se zajímat o socialismus.“²⁷

Volným pokračováním knihy *Dvacet tisíc zlodějů* jsou *Veteráni*. Australští vojáci se přesunou z oblasti Středního východu a severní Afriky do tichomořské džungle, kde musí čelit Japonským nepřátelům. I román *Temná hlubina* se odehrává v oblasti Tichomoří. Kniha vypráví o australském vojákově, kterého za druhé světové války zajmou Japonci. Voják musí čelit bolestivému mučení. Jeho spasou se stanou partyzáni, kteří jej osvobodí. Dále se s územím Japonska setkáme v knize *Ostrov Fulakona*. Ta nás zavede do válečné vřavy mezi Američany a Japonce. Na pozadí válečného neštěstí můžeme pozorovat vzkvétající lásku mezi japonským plukovníkem a domorodou dívkou.

V díle *K slávě a odsouzení* se Lambert opět vrací na Střední východ a do severní Afriky. Tentokrát se jedná o příběh 55. australského praporu, jehož členové pocházeli z dobytčářského kraje Numerelly. Román *Dlouhá bílá noc* je zajímavý tím, že je v něm využito dvou časových rovin. V jedné rovině zachycuje Lambert boje na Středním východě během druhé světové války. Druhá rovina se odehrává v roce 1952 a pojednává o osudech zúčastněných.

Eric Lambert nepsal pouze knihy s válečnou tematikou. Zde zmíníme dvě, které se zabývají jinými tématy a dočkaly se českého překladu. Příběh delfína a nové učitelky ve vesničce Jindi vypráví novela *Delfin*. Ve dvojdílném románu *Ballarat* se Eric Lambert zaměřil na období zlaté horečky a na osudy bývalého vězně, který díky obchodu zbohatnul.

1.3 Eric Lambert v kontextu anglicky psané válečné literatury

Ondřej Kosobud se ve své diplomové práci vyjádřil, že Angličané jen opakovali témata, která již byla známá z první světové války.²⁸ Avšak nelze říci, že by Angličané nepsali o válce vůbec, jen: „*Umělecké svědectví o britském tažení v severní Africe musili Angličanům podat spisovatelé původně australští...*“²⁹

²⁷ Tamtéž, s. 45.

²⁸ KOSOBUD, Ondřej. *Odras 2. světové války v anglo-americké literatuře* [online]. České Budějovice, 2013 [cit. 2024-1-29]. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Vedoucí práce Mgr. Linda Kocmichová. Dostupné z: https://theses.cz/id/edfjg1/Ondej_Kosobud_Odras_2_svtov_vlky_v_anglo-americk_litera.pdf?zpet=%2Fvyhledavani%2F%3Fsearch%3DEric%20Lambert%26start%3D1, s. 5.

²⁹ VANČURA, Zdeněk. *Dvacet let anglického románu 1945–1964*. Praha: Academia, 1976, s. 40.

Eric Lambert sice větší část života strávil v Austrálii, ale rané dětství a staří prožil převážně v Anglii. Můžeme ho tedy zařadit jak k literatuře australské, tak k anglické. Podobný australsko-anglický původ má např. i James Aldridge, který napsal novelu o válce v Řecku *Signed with Their Honour*, novelu o partyzánských bojích na Krétě *Mořský orel* a válečný román *Záležitost mnoha lidí*. Nebo James Clavell, který nám přináší svědectví z japonského zajateckého tábora ve svém románu *Král krysa*.³⁰

Co se týče čistě anglických autorů, zachovaly se např. rukopisy anglického dělníka Dana Billanyho. Dan se za druhé světové války účastnil bojů v Africe. Bohužel byl zajat a vězněn v italském zajateckém táboře. Osudným se mu stal útěk z onoho tábora – usmrtil ho udavač. V jeho pozůstalých věcech byl nalezen román *Past*, který pojednával o jeho životě před válkou i za války. Román razantně naznačuje autorovo antimilitaristické přesvědčení.³¹

Důležitou skupinou jsou také autoři satiričtí, kteří i přes všechny těžkosti zaznamenali válečnou absurditu. Humorným způsobem válku vykreslil Patrick Ryan. V díle *Jak jsem vyhrál válku* své válečné vzpomínky přetvořil ve sbírku vtipných příběhů s komickou hlavní postavou naivního poručíka Ernesta Goodbodyho. Podobně laděny jsou také knihy irsko-anglického komika Spika Milligana: *Jak jsem přispěl k Hitlerovu pádu*, *Já proti Rommelovi*, *Jak Monty přispěl k mému vítězství* nebo *Mussoliny a jeho podíl na mém zhroucení*. V prologu ke knize *Já proti Rommelovi* Milligan své dílo výstižně shrnul: „Své zážitky a zprávy jsem trochu zjazzoval.“³²

³⁰ PROCHÁZKA, Martin, STRÍBRNÝ, Zdeněk a kol. *Slovník spisovatelů*. Praha: Libri, 1996, s. 96, 181.

³¹ VANČURA, Z. *Dvacet let anglického románu 1945–1964*, s. 41.

³² MILLIGAN, Spike. *Prolog*. In: MILLIGAN, Spike. *Jak jsem přispěl k Hitlerovu pádu: Já proti Rommelovi: (Střetnutí v poušti)*. Praha: Naše vojsko, 1994.

2 DVACET TISÍC ZLODĚJŮ

Román *Dvacet tisíc zlodějů* označíme jako válečný. Téma války je v knize totiž stěžejní: „Šestá četa zalehla v betonových pevnostkách, které tu zbyly po italské posádce, a vyhlížela na nacistické tanky. Jako veliké černé obludy jim některé před zraky zaburácely a zmizeli, jiné se zas úžasně rychle blížily a ve snaze upoutat na sebe protitankovou palbu se stáčely a jezdily dokola a svými pásy zviřovaly oblaka prachu.“³³

Daniela Hodrová o románu tvrdí, že je mezi lidmi snad tím nejoblíbenějším žánrem: „Nebudeme příliš zveličovat, prohlásíme-li, že je román literárním žánrem čtenářsky nejpřitažlivějším a zároveň žánrem, který byl a dodnes zůstal předmětem největších teoretických sporů.“³⁴ *Encyklopedie literárních žánrů* nám zase přináší jednu z románových definic: „Dlouhé fiktivní vypravování v próze; nejuniverzálnější žánr novodobé epiky, zaměřený na čtenáře, jenž se v něm uplatňuje také jako téma a hledisko.“³⁵

Lambert při psaní pracoval se svými vlastními vzpomínkami. Kniha je tedy pojatá velice realisticky a nebojí se ukázat ani na sociální problémy, které postavy provázely před válkou. Mnoho vojáků se totiž kvůli krizi začalo komunisticky orientovat. Celkově tedy knihu můžeme shrnout jako román válečný, realistický a sociální s autobiografickými prvky.

„Titul přináší čtenáři první informaci o knize...“³⁶ Všetička uvádí z tematického a stylistického hlediska šest druhů titulů. Jsou jimi tituly: protagonistické, temporální, žánrové, replikové, sentenční, a metaforické.³⁷ V našem případě nás bude nejvíce zajímat titul metaforický. Důležitou roli v pojmenování Lambertovy knihy hraje tzv. Lord Haw Haw. Tento anglický kolaborant, vlastním jménem William Joyce, skrz říšský rozhlas nejprve Australany a další bojující u Tobruku nabádal, aby se vzdaly se slovy: „Vylezte krysy.“ Obránci si však jeho výrok nevzali jako urážku, ale jako poctu a sami se začali nazývat „Tobruckými krysami“.³⁸

³³ LAMBERT, E. *Dvacet tisíc zlodějů*, s. 90.

³⁴ HODROVÁ, Daniela. *Hledání románu: Kapitoly z historie a typologie žánru*. Praha: Československý spisovatel, 1989, s. 5.

³⁵ MOCNÁ, Dagmar, PETERKA, Josef a kol. *Encyklopedie literárních žánrů*. Litomyšl: Paseka, 2004, s. 576.

³⁶ VLAŠÍN, Štěpán (ed.). *Slovník literární teorie*. Praha: Československý spisovatel, 1984, s. 386.

³⁷ VŠETIČKA, František. *Stavba prózy*. Olomouc: Univerzita Palackého, 1992, s. 44.

³⁸ VRÁBLOVÁ, L. *Každodennost československých vojáků na Středním východě a v severní Africe během 2. světové války* [online]. [cit. 2024-2-4]. Dostupné z:

<file:///C:/Users/lucka/OneDrive/Plocha/Ka%C5%BEdodennost%20%C4%8Deskoslovensk%C3%BDch%20voj%C3%A1k%C5%AF%20na%20St%C5%99edn%C3%ADm%20v%C3%BDchod%C4%9B%20a%20v%20severn%C3%AD%Africe%20b%C4%9Bhem%20.20sv%C4%9Btov%C3%A9%20v%C3%A1lky.pdf>, s. 12.

Tak se tedy zrodila první přezdívka bojujících u Tobruku. Eric Lambert však v knize vysvětluje, že přeživší po Tobruku dostali od Lorda Haw Hawa přezdívku novou, a podle ní tedy pojmenoval svou knihu:

„Upobřeží silnice vedoucí kolem El Alamejnu vztyčil kdosi velikánskou tabuli, na kterou všichni kolemjdoucí Australané hleděli vždy vesele a hrdě. Zrádce Haw Haw je totiž zatím už zase překřtil. Ti, kteří zůstali naživu z dob tobruckých, už nebyli „Krysy“, a ti, kteří přišli po Tobruku, milerádi sdíleli se starými vysloužilci jejich nové přízvisko. Zrádcův výrok přímo sice žádný z vojáků neslyšel, ale za pár dní už všichni věděli o tom, jak jeho hlas z Evropy v rádiu s nevolí zvěstoval, že se Australané navrátili do Západní pouště. Ač i tentokrát dostali své nové jméno nadávkou, sáhli po něm stejně jako prvě a udělali z něho přídomek, kterým se pyšnili. A odtud tabule, hlásající všem kolemjdoucím: DVACET TISÍC ZLODĚJŮ.“³⁹

Víme tedy, že se nejedná o „zloděje“ v pravém slova smyslu, ale že jde o jakési obrazné pojmenování, které si vojáci vysloužili od Lorda Haw Hawa a které je typické pro titul metaforický.⁴⁰ Na druhou stranu „zloděje“ v názvu knihy můžeme chápat jako hlavní hrdiny, proto připadá v úvahu i titul protagonistický.⁴¹

2.1 Kompozice

„Kompoziční výstavba (tj. kompozice v širším slova smyslu) je uspořádání uměleckého literárního díla a jeho jednotlivých složek, zejména složek obsahových a formových. Podmínkou tohoto uspořádání je vzájemná spojitost všech složek, které dohromady tvoří určitou uměleckou hodnotu.“⁴²

Kniha *Dvacet tisíc zlodějů* je rozdělena do 23 kapitol, které jsou rozvrstvené mezi čtyři hlavní části, tzv. knihy (*Bojiště*, *Pevnost*, *Neklid na bojišti* a *Vítězství*). Kapitoly jsou za sebou řazeny těsně, což znamená, že jejich děj na sebe navazuje.⁴³ Každou kapitolu tvoří jednotlivé odstavce, které napomáhají přehlednosti díla. Celý román je vyprávěn ve třetí osobě.

³⁹ LAMBERT, E. *Dvacet tisíc zlodějů*, s. 341.

⁴⁰ VŠETIČKA, František. *Stavba prózy*. Olomouc: Univerzita Palackého, 1992, s. 44.

⁴¹ Tamtéž, s. 44.

⁴² VŠETIČKA, František. *Tektonika textu: o kompoziční výstavbě české prózy třicátých let 20. století*. Olomouc: Votobia, 2001, s. 9.

⁴³ VALA, Jaroslav. *Úvod do studia literatury*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2014, s. 29.

„Pro hodnocení možných způsobů kompozičního uspořádání díla jsou výchozími body počátek a konec díla.“⁴⁴

Lambert začíná svou knihu poněkud zprudka. Neznáme zatím žádnou postavu, nevíme proč se bojuje, ale víme, že je lednová noc 1941 a vojáci kotví na lodi v Suezském průplavu obléháni německými bombardéry. *„Noc je bezhvězdá a loď je jen beztvárná kupa na širé pláni černých vod.“⁴⁵* Ihned se ocitáme ve válečné vřavě. Na okolnosti bojů a seznámení s jednotlivými postavami si tedy musíme chvíli počkat.

Konec díla je však zřetelně uzavřen. Napovídá nám o tom i pojmenování poslední knihy (*Vítězství*). Na úplném závěru tedy zjistíme, že Spojenci, za něž Australané bojovali, zvítězili: *„A vítězové vstanou a opouštějí bojiště.“⁴⁶*

V knize se s největším zastoupením uplatňuje princip kontrastu. Jde především o kontrast mezi postavami. Bohatí důstojníci stojí naproti chudým běžným vojákům. Např. Dick Brett a Major Pomfret (vstup do války z protifašistického přesvědčení oproti vstupu do války kvůli obraně soukromých majetků) nebo Chips Prentice a Percy Gribble (odvážný oproti bojácnému). Kontrastní je také zobrazení židovských a arabských vesnic.

V díle můžeme vidět i princip gradace. Na začátku stojí muži silní a nezkušení, prahnoucí po dobrodružství. Na konci jsou z nich unavení a válkou zbídačení lidé, kteří již vědí, co válka obnáší. Stupňuje se také strach z války u Percyho Gribbla nebo gradují sympatie mezi Dickem Brettem a židovskou dívkou Naomi: *„Když uplynulo několik dní a on za ní nezašel, ptávala se proč. Začínal ovládat její mysl. Stále víc ji hmala touha, všechno se o něm dozvědět.“⁴⁷*

„Příběh (děj), prostředí, (dramatické) situace a postavy tvoří základní složky imaginárního světa díla, který vzniká exemplifikací estetických idejí (generativních paradigmat) prostřednictvím motivů.“⁴⁸

Knihou *Dvacet tisíc zlodějů* vypráví příběh o vojenském praporu Druhém X, který vlastně reálně nikdy neexistoval. V románu se vyskytuje mnoho postav, z nichž se jako stěžejní jeví

⁴⁴ PETRŮ, Eduard. *Úvod do studia literární vědy*. Olomouc: Rubico, 2000, s. 105.

⁴⁵ LAMBERT, E. *Dvacet tisíc zlodějů*, s. 13.

⁴⁶ Tamtéž, s. 355.

⁴⁷ Tamtéž, s. 42.

⁴⁸ HAMAN, Aleš. *Úvod do studia literatury a interpretace díla*. Jinočany: H & H, 1999, s. 96.

Dick Brett, který je mladý a do války se přihlásil jako i mnoho dalších dobrovolně. Společně se svými spolubojovníky se vydává na území Středního východu a severní Afriky, aby zde bojoval na straně Spojenců proti Italům a Němcům.

Nejprve se vojáci ocitnou v Palestině, kde pozorují značné rozdíly mezi židovskými a arabskými městy: „*Mladý muž do smrti nezapomněl, jak jim tehdy otrásl protiklad mezi městem arabským a židovským. Do židovských vesnic se vjíždělo alejemi australských gumovníků; stavení byla z úhledného bílého kamene nebo z cihel. [...] Byla to bělost mezi zelení. Arabská vesnice, to byla špína udělaná ze špíny.*⁴⁹ Lambert také v knize upozorňuje na nerovnost arabských žen: „*... auto kličkovalo mezi pomalejšími nákladními vozy a mijelo Araby, kteří jeli na povozech tažených mezky nebo v sedle na oslech, zatímco ženy se vždycky plahočily pěšky za nimi. [...] Osel má větší cenu než ženská!*⁵⁰ Celkově z knihy můžeme vyzorovat určité opovrhování arabským národem.

V Palestině dostali vojáci také své první osobní volno, které Dick strávil společně se starším vojákem Andym Cainem na výletě v Tel Avivu. Když se Dick vydal o dalším volnu do vedlejší vesnice pro suvenýr, seznámil se s židovskou dívkou Naomi, do které se zamiloval a při každé další příležitosti se s ní rád viděl, nebo na ni alespoň myslel. „*Zastavili se a ve tmě na sebe hleděli. Nad bílou halenkou byla její snědá tvář a šije jaksi krásná a tajemná. Oči jí vidět nebylo; jen když na něj pohlédl, bledě světélkovaly. Smutek z rozloučení mu najednou sevřel nitro, zabolet, a Dick poznal, že k ní přirostl celým srdcem.*⁵¹

Vojáci si v rámci volna užívali také konzumaci alkoholu, obveselování s nevěstkami a šarvátky s vojenskou policií. Nejvíce bujarým životem žil na frontě Tommy Collins, pro něhož válka znamenala zprvu svobodu: „*Až doposud znamenala vojna pro Tommyho volnost. Poprvé v životě se opíjel, obtěžoval ženy, které potkával, pouštěl se do rvaček a nemusel při tom jedním okem koukat přes rameno policajtovi. Válka jako by uzákonila opilství a honbu za ženskými: zdálo se, že pokud nosíš uniformu, nikdo se nepozastavuje nad tím, co vyvádíš.*⁵²

Mezi vojáky Druhého X praporu od začátku panuje nevraživost. Majetní získali vysoké vojenské pozice a chudí se stali pouze řadovými vojáky – sociální postavení tedy ovlivňuje chování postav. V četě se kvůli tomu objevily konflikty. Důstojníci se často povyšovali nad

⁴⁹ LAMBERT, E. *Dvacet tisíc zlodějů*, s. 23.

⁵⁰ Tamtéž, s. 21.

⁵¹ Tamtéž, s. 49.

⁵² Tamtéž, s. 124.

ostatními: „*My důstojníci jsme vůdci. My vyhráváme bitvy. Náš úspěch jako důstojníků se měří podle toho, kolik toho umíme z toho stáda vytlouct. Nejsme tu na to, aby nás měli rádi. Jsme tu na to, aby nás poslouchali!*“⁵³

Kniha líčí také boje v Tobruku i jinde a popisuje, jak jsou vojáci dobře vycvičení: „*Ano, přísámbůh,*“ říkal právě, „*vycepovali jsme je v slušný prapor. Mám zato, že se čestně zhostí svého úkolu.*“⁵⁴ Surovost války je znatelná a objevuje se zde již několik mrtvých. Dick se začíná bát smrti, jelikož ji vidí všude kolem sebe. Dokonce sám zabíjel a musí se s tímto faktem vyrovnat. Andy mu vysvětluje, že za smrt protivníka vlastně nemůže: „*Když musíš někoho zabít, myslíš si, že to jakživ nevyhladiš z paměti. Jenomže to je tak: buď ty nebo on! To je jeden ze životních zákonů. [...] Nemusíš se za sebe stydět – jsi dobrý voják. Na to ostatní nemysli! Tys to nespískal!*“ Válčení se na vojácích podepisuje a bere energii a sílu nejen Dicku Brettovi: „*Červencové a srpnové boje poznamenaly Dicka vyčerpaným stařeckým tělem a podivně otupělou myslí.*“⁵⁵

Dick se ke konci knihy stává díky svým zásluhám seržantem, a tudíž má pocit, že mezi „obyčejnými“ vojáky ztratil přátele. Dick však stále drží se „svými“. Když jsou ošizeni o přiděly piva a jdou stávkovat, Dick se za ně postaví: „*Dal jste své četě rozkaz k odchodu?*“ [...] „*Ne, pane štábní, nedal.*“ „*A proč?*“ „*Předně by na mě vůbec nedali. Za druhé jsem na jejich straně. Pane štábní, vždyť vojáci byli ošizeni o vánoční pivo.*“⁵⁶

Kniha končí bitvou u El Alameinu. Vojáci doufají, že v této bitvě nezemrou anebo že je protivník neznetvoří. Přibydu také mladé posily. Jeden z nových vojáků si však ze strachu raději ustřelí prsty na noze, než aby šel do boje. Dostane se mu však pochopení od zkušenějších kamarádů a nikdo ho neodsuzuje: „*... v obličejí nemají zášť ani pohrdání, na které byl připraven, nýbrž útrpnost a žal.*“⁵⁷ Když přijde osudný den, četa ztratí mnoho svých mužů. Nacisté se sice vzdali, ale obě strany zaplatily vysokou daň, v níž se platidlem staly lidské životy. „*Pod nimi až po samý obzor se neprostrává nic jen smrt a spoušť.*“⁵⁸

⁵³ Tamtéž, s. 260–261.

⁵⁴ Tamtéž, s. 55.

⁵⁵ Tamtéž, s. 335.

⁵⁶ Tamtéž, s. 289.

⁵⁷ Tamtéž, s. 348.

⁵⁸ Tamtéž, s. 355.

„Čas a prostor jsou základní kategorie, v nichž si člověk uvědomuje svou existenci i svět kolem sebe, a proto mají také základní význam v uměleckém reflektování skutečnosti.“⁵⁹

Eric Lambert zasadil svůj román do přesného časového rozhraní. Děj knihy začíná v lednu roku 1941: „*Ismailija na Suezském průplavu, leden devatenáct set čtyřicet jedna.*“⁶⁰ A končí druhou bitvou u El Alameinu, o které víme, že se odehrála na přelomu října a listopadu roku 1942: „*V noci dvacátého druhého října roku 1942 vedl nositel Řádu za vynikající služby plukovník Pomfret svůj prapor v síle čtyř set dvaceti mužů do připravených postavení asi dvě míle na západ od nádražní stanice zvané El Alamejn.*“⁶¹ Osudy vojáků tedy můžeme sledovat v horizontu necelých dvou let, ale setkáme se také se vzpomínkami na dobu předešlou.

Události v celé knize Lambert zaznamenává převážně chronologicky, avšak v určitých případech potřeboval uvést také minulost postav, aby bylo zřejmé jejich následné chování a jednání: „*Jeho dětství bylo typické dětství chlapce ze středních vrstev; všední, uchráněné před nepohodou...*“⁶² Tedy využil i retrospekce, která mu umožnila přerušit chronologický děj a vrátit se do minulosti.⁶³ Lambert např. ukazuje, kde jednotlivé postavy před válkou pracovali, aby nastínil jejich charakter: „*Před válkou byl ředitelem letecké společnosti. Brigádě velel vcelku stejnými metodami, jakými dříve dosahoval toho, že se letecká doprava vyplácela. Jeho podřízení se vbrzku naučili mít strach z následků svých chyb.*“⁶⁴

Dějištěm knihy *Dvacet tisíc zlodějů* jsou různá místa Středního východu a Severní Afriky. Eric Lambert se nebál květnatých popisů, aby nás s prostředím mnohých z nich seznámil. Barvitě vykreslil např. palestinskou krajinu: „*Na sever a na jih se táhne pobřežní pláň Palestiny. Mezi plání a mořem se zvedá řada písečných přesypů a z východu shlížejí hory Judejské pouště. Rovnoběžně s pobřežím se vine úzká bílá silnice a podél ní postavili dělníci mezi arabským městem Gázou a židovským městem Tel Avivem ležení Druhého australského říšského sboru.*“⁶⁵

⁵⁹ PETRŮ, E. *Úvod do studia literární vědy*, s. 95.

⁶⁰ LAMBERT, E. *Dvacet tisíc zlodějů*, s. 13.

⁶¹ Tamtéž, s. 349.

⁶² Tamtéž, s. 44.

⁶³ PAVERA, Libor, VŠETIČKA, František. *Lexikon literárních pojmů*. Olomouc: Nakladatelství Olomouc, 2002, s. 304.

⁶⁴ LAMBERT, E. *Dvacet tisíc zlodějů*, s. 321.

⁶⁵ Tamtéž, s. 19.

Australští vojáci si s příchodem do pouště museli zvykat na ukrutná horka: „*Odpoledne bylo horké, prašné a suché. Rozepjali si blůzy a povolili si je.*“⁶⁶ Zároveň se však potýkali s chladnějšími večery: „*Je už po půlnoci, ale Dick ještě ani nezdříml. [...] Dick leží zkřehlý zimou, zabalený do přikrývek...*“⁶⁷ Českoslovenští vojáci skutečnost vysokých teplot a chladných nocí reflektují docela detailně. Melíšek: „*Slunce nemilosrdně pražilo, zde je jistě přes padesát stupňů. A bylo. [...] Nedalo se pro velké vedro vyjít ani před stan.*“⁶⁸ Hlubík: „*Noc na dnešek byla „velmi“ studená. Ráno bylo vidět páru při dýchání. Pak jsem slyšel, že prý bylo 10–12 °C. Myslím však, že před šestou, když jsem vstával, bylo něco pod 10 °C.*“⁶⁹

S pouští přichází také nebezpečí různých místních živočichů. Vojáci si však nejčastěji stěžovali na mouchy: „*U stolu nepřestávali nad jídlem mávat rukama a odhánět tučné černé mouchy, už tak přečpané na mrtvolách.*“⁷⁰ Stanislav Hnělička si na dotěrné mouchy také vzpomíná: „*Nejhorší byly mouchy, ty byly odporňý. Nestáčili jsme je odhánět. Jakmile jsme začali jíst, už tam byly. Byly tak drzý, že vám vlezly do pusy.*“⁷¹ Vojáky obtěžovali i štíři, neboli škorpioni: „*Zpod kamenů vylezli velikánští zlí štíři a vojáky ve spaní štípali.*“⁷² Melíšek dokonce tvrdil, že se štíři projevovali tak výrazně, že na ně pořádali „hon“: „*A ještě jedním velikým našim nepřitelem byli škorpioni. [...] Vyskytovaly se tu dva druhy škorpionů. Zelený, když bodl, bylo nutno okamžitě vyhledat lékařskou pomoc. Černý, smrt člověka. Neměli jsme je rádi, a tak jsme často pořádali na ně hon.*“⁷³

Dalším pouštním nedostatkem byla chabá strava. Vojáci neustále reptali, jelikož kuchař Baxter vařil znovu a znovu neoblíbený guláš. Vojenského kuchaře Baxtera už proto nemohl nikdo vystát: „*Toho večera jim Baxter předložil zase svůj nenáviděný guláš.*“⁷⁴ Guláš byl tak odporňý, že... „*Mnozí přísahali, že Baxter si v jejich guláši vyvařuje zástěry.*“⁷⁵ Baxtera si dobírali celkem často, proto se rozhodl stávkovat a jeden den nevařit. Vojáci tak vzali situaci

⁶⁶ Tamtéž, s. 16.

⁶⁷ Tamtéž, s. 174.

⁶⁸ MELÍŠEK, Ladislav, NEDBAL, Lubor (ed.). *U Tobruku pod československým praporem proti Rommelovi: (vzpomínky čs. zahraničního vojáka z druhé světové války)*. Veselí nad Moravou: Městské kulturní středisko, 2008, s. 90–92.

⁶⁹ HLUBÍK, Jaromír, NEDBAL, Lubor (ed.). *Učitel, voják a vlastenec Štábní kapitán Jaromír Hlubík na frontách druhé světové války (Válečné deníky z let 1940–1945)*. Veselí nad Moravou: Chludil, 2018, s. 37.

⁷⁰ LAMBERT, E. *Dvacet tisíc zlodějů*, s. 335.

⁷¹ HNĚLIČKA, Stanislav, ŠEBELKA, Jan. *Byl jsem tobruckou krysou: vzpomínky válečného veterána*. Liberec: Klub vojenské historie Tobruk–Dunkerque, 2014, s. 58.

⁷² LAMBERT, E. *Dvacet tisíc zlodějů*, s. 308.

⁷³ MELÍŠEK, L., NEDBAL, L. (ed.). *U Tobruku pod československým praporem proti Rommelovi*, s. 97.

⁷⁴ LAMBERT, E. *Dvacet tisíc zlodějů*, s. 254.

⁷⁵ Tamtéž, s. 199.

do vlastních rukou a jídlo si připravili sami: „...zatímco Baxter seděl a trucoval ve stanu a naléval se pivem, uvařili si ten den všechna jídla sami. Už dlouhou dobu si rota tak nepochutnala.“⁷⁶

Na Baxterovu obranu, pouštní podmínky neposkytovaly moc velké možnosti, co se stravování týče. Karel Klapálek ve svém deníku taktéž hovoří o pořad dokola opakující se stravě: „Vedle nedostatku vody nás sužovala hlavně jednotvárná strava. Věčný „corned beef“ a „bully beef“, hovězi maso v konzervách.“⁷⁷ Můžeme se tedy domnívat, že i onen zmíněný australský guláš byl pouhým polotovarem.

Mnoho kuchařských vojáků se snažilo konzervy a suchary alespoň vylepšit k obrazu svému. Neznámým československým pamětníkům se podařilo uchovat několik receptů jednoho švece, který v Tobruku zastával roli kuchaře⁷⁸: „Vezmi určité množství (množství nemůžeme udat, voj. tajemství) fasovaných sucharů a namoč je do vody, do níž kápneš určité množství (–?) kondensovaného mléka. Po změknutí vytlač z nich vodu, přidej trochu cukru a koření, máš-li jaké; pak dej na vymaštěný plech a nech péci v troubě. Jakmile krmě začne nabývat barvy, jež se ti líbí– zda kamarádům, to je lhostejné– vyjmi vynález z trouby...“⁷⁹

Melíšek dokonce díky sehnání vepřového masa v Sýrii navázal nová přátelství nejen s našimi vojáky, ale také s několika Australany. Z masa pomocí kuchaře Oldy připravil „vepřo, knedlo, zelo“⁸⁰: „Od ranních hodin jsme pomáhali Oldovi. Plechovku od benzínu jsme důkladně vymyli, aby knedlíky nebyly cítit po benzínu.[...] Vůně se nesla celým táborem, naštěstí skoro prázdným, protože všichni kromě strážných byli na prohlídce města.[...] K poledni byl celý oběd hotov. Jídla bylo hodně, proto jsme také pozvali čtyři naše australské kamarády.[...] Bratrství československého a australského vojáka se ještě více prohloubilo.“⁸¹

⁷⁶ Tamtéž, s. 257.

⁷⁷ KLAPÁLEK, K. *Ozvěny bojů: vzpomínky z 2. světové války*, s. 86.

⁷⁸ VRÁBLOVÁ, L. *Každodennost československých vojáků na Středním východě a v severní Africe během 2. světové války* [online]. [cit. 2024-3-8]. Dostupné z: <file:///C:/Users/lucka/OneDrive/Plocha/Ka%C5%BEdodennost%20%C4%8Deskoslovensk%C3%BDch%20voj%C3%A1k%C5%AF%20na%20St%C5%99edn%C3%ADm%20v%C3%BDchod%C4%9B%20a%20v%20severn%C3%AD%20Africe%20b%C4%9Bhem%202.%20sv%C4%9Btov%C3%A9%20v%C3%A1lky.pdf>, s. 16.

⁷⁹ *Tobruk. Napsali muži první linie*. Londýn: Českoslovač, 1942, s. 24.

⁸⁰ VRÁBLOVÁ, L. *Každodennost československých vojáků na Středním východě a v severní Africe během 2. světové války* [online]. [cit. 2024-3-8]. Dostupné z: <file:///C:/Users/lucka/OneDrive/Plocha/Ka%C5%BEdodennost%20%C4%8Deskoslovensk%C3%BDch%20voj%C3%A1k%C5%AF%20na%20St%C5%99edn%C3%ADm%20v%C3%BDchod%C4%9B%20a%20v%20severn%C3%AD%20Africe%20b%C4%9Bhem%202.%20sv%C4%9Btov%C3%A9%20v%C3%A1lky.pdf>, s. 16.

⁸¹ MELÍŠEK, L., NEDBAL, L. (ed.). *U Tobruku pod československým praporem proti Rommelovi*, s. 131.

I vojákům v knize *Dvacet tisíc zlodějů* naštěstí někdy přivezli do pouště lepší zásoby: „*Přijelo auto s jídlem a přivezlo horké a překvapivě chutné dušené maso.*“⁸² Mohli si tak dopřát k jídlu výjimečně něco, co nepřipomínalo guláš.

2.2 Postavy

Eric Lambert nás hned na začátku knihy informuje, že jsou jeho postavy smyšlené, ale zároveň nezastírá, že se nechal inspirovat reálnými vojáky, kteří padli v boji: „*Takový prapor jako Druhý X vlastně nikdy nebyl; z jeho příslušníků jsem se pokusil udělat typické australské pěšáky. Hlavní postavy zde zobrazené jsou tudíž složeny z mnoha lidí. Přesto lze po pravdě říci, že s žijícími osobami nemají nic společného – neboť lidé, které jsem si usmyslil vzít za vzor, jsou mrtví.*“⁸³

Lambert jednotlivé charaktery postav náležitě vykresluje. Většina z nich se v průběhu děje proměňuje/dospívá, což má na svědomí kromě plynutí času také válka. Ti, kteří do ní šli z mladistvé nerozvážnosti a v touze po dobrodružství si rázem uvědomili, jakým nástrahám musí čelit: „*Dick vzpomínal na dobu více než před rokem, kdy šli poprvé do boje. Tentokrát je to jinačí. Nikomu není veselo. Nikdo si nemyslí, že válka je dobrodružství.*“⁸⁴

Lambertovy postavy z válečných knih můžeme rozdělit do dvou skupin. Na jedné straně stojí postavy ryze lidské a kamarádké a na straně druhé, postavy nadřazené, které konají spíše v osobní prospěch, klidně na úkor druhých. Ve zkratce lze říct, že obyčejní vojáci jsou „kamarádštití“ a důstojníci z bohatých rodin jsou „nadřazení“. Toto stručné rozdělení však nemusí nutně platit u všech postav.

2.2.1 Postavy lidské a kamarádké

Dick Brett v knize vystupuje jako hlavní postava. Víme o něm, že vyrůstal v zámožné rodině. Jeho matka žila snobským životem a otec vlastnil továrničku. Vše bylo pro rodinu Brettových zalité sluncem, dokud neudeřila velká hospodářská krize, která je přivedla na mizinu: „*S rodinou to šlo stále z kopce, až načisto zchudli.*“⁸⁵ Dick byl nucen opustit soukromou školu a začal navštěvovat školu běžnou. Jeho matka si později usmyslela, že syn

⁸² LAMBERT, E. *Dvacet tisíc zlodějů*, s. 172.

⁸³ Tamtéž, předmluva.

⁸⁴ Tamtéž, s. 315.

⁸⁵ Tamtéž, s. 44.

musí studovat na univerzitě: „*Umínla si, že Dick půjde na univerzitu, a kvůli tomu škrtila, osnovala, šetrila a přinášela oběti.*“⁸⁶ Dick však školu nedodělal, protože se mezitím dobrovolně přihlásil do armády. Rozhodl se tak, jelikož byl velkým odpůrcem fašismu a všeho podobného. Zároveň se začal více zajímat o socialistické myšlenky. Nikdy se nesmířil s tím, že jeho rodina musela snášet chudobu: „*Patřil ke generaci, která vyrostla mezi dvěma světovými válkami; mnohým z nich se život rozbil na padrt' v muzotě třicátých let. Od té doby byli rozkolísaní, zatrpklí a jako vyrvaní z kořenů. Nyní je potřebuji – pro válku.*“⁸⁷

Na začátku války je tudíž Dick mladý a silný. V Palestině se dokonce seznamuje s dívkou jménem Naomi, do které se zamiluje a celou dobu ve službě doufá, že se s ní ještě shledá. Postupně si začíná uvědomovat, že válka změnila nejen jeho, ale i jeho kamarády. Dickova lidskost tkví v pochopení druhých. Ví, že i ti, kteří bojovali za Hitlera, bojovali s vidinou lepších zítřků: „*Zde jsou tělesné pozůstatky neznámého nacisty. Zde je něco, co kdysi býval mladý hoch. Do jakého světa se to narodil? [...] Zmrzačená, zdeptaná, poražená země. Zamotaný, hněvivý, chudobou zastíněný svět. Mladý člověk bez jistoty – jeden z legie zrazených. Čeká na zázrak, neboť to je zřejmě jediná naděje, která ještě zbývá... Tedy Hitler.*“⁸⁸

Z Dicka se stane úspěšný voják a později dokonce poručík, který neustále uvažuje, jestli se má více angažovat v komunistické ideologii: „*Slime, mne jsi toho hodně naučil. Co myslíš, měl bych studovat Marxe a Lenina?*“⁸⁹ Kamarádství a smysl pro spravedlnost dokázal, když se ve stávce o vyšší přiděly piva postavil jako důstojník na stranu svých podřízených kamarádů.

Andy Cain je popsán jako: „*... vysoký, prošedivělý muž s hněvivými ústy a unavenýma očima.*“⁹⁰ Andy byl znám svým mrzoutským chováním, nerad slyšel, když někdo pěl ódy na německou jednotu a připravenost ve válce. Podle něj už mohl dotyčný totiž rovnou říct, že Hitler je „machr“. Andy si stál za tím, že Hitlerův prozatímní úspěch tkví pouze v zotročování lidí: „*Sakra, vždyť v Německu žádné odbory nejsou. Tam jsou samí otroci. [...] Nebudu tu přece stát a poslouchat ho, jak velebí Hitlera!*“⁹¹ Andy kvůli svému přesvědčení dokonce odešel z nástupu, za což ho neminul trest.

⁸⁶ Tamtéž, s. 45.

⁸⁷ Tamtéž, s. 44.

⁸⁸ Tamtéž, s. 72.

⁸⁹ Tamtéž, s. 336.

⁹⁰ Tamtéž, s. 17.

⁹¹ Tamtéž, s. 35.

Jednoho dne mu na frontu přišel anonymní dopis, v němž bylo napsáno, že má jeho žena milence. Rázem si uvědomil, že před válkou byl jen snílkem, který nic nedotáhl dokonce, a nejspíše proto ho žena opustila: „*Vidí-li v něm žena hlupáka, pak proto, že jím skutečně byl. [...] Odjakživa se zmítal ve víru plánů, teorií a ideálů, vrhaje se nečekaně bez bázně a bez rozmyslu na nějakou novou cestu – a po žádné cestě jakživ nedošel daleko. [...] Jak živě se teď sám viděl!*“⁹²

Andy Cain po své ženě přirozeně smutnil, ale pak situaci využil ve svůj prospěch – ztráta ženy pro něj znamenala úplné odpoutání od starého neúspěšného života a mohl se tak soustředit jen sám na sebe a konečně něco dokázat. Andy se chtěl stát skvělým vojákem, což se mu také povedlo – byl doporučen, aby se účastnil výcviku pro důstojníky. Andymu jeho nová funkce však přinesla mnoho nepřátel a on sám si nebyl jistý, zda mu post poručíka stál za ticho a samotu. Sice dosáhl kýženého úspěchu, ale uvědomil si, že přátelství pro něj znamená více. „*Tohle je jeho poslední příležitost něco dokončit, něčím být, v něčem mít úspěch. Což na tom teď nějak zvlášť záleží, v čem zrovna bude mít úspěch, anebo co kvůli tomu třeba i zmaří, on, jenž je teď načisto sám? Pan poručík Andrew Caine ...*“⁹³

„...*Chips Prentice – zdravě růžový a ulizaný hromotluk. Chips – slavný ragbista, modla školáků. Hlas měl mohutný, prošpikovaný humorem, a budil smích, i když řekl něco sebebanálnějšího. Kamarádi viseli na jeho rtech a vesele se smáli.*“⁹⁴ Chips byl vtipný a oblíbený mezi muži. V krutosti války dokázal ostatní od srdce rozesmát. Chips – kamarád se všemi.

Chipse také charakterizovala statečnost a síla. Získával za své úspěchy čím dál tím vyšší vojenské hodnosti a vyznamenání, zároveň si ho všichni pořád stejně vážili a úspěchy mu přáli. „*Takový Chips Prentice, to je voják k pohledání. Čistě mezi námi, má návrh na vyznamenání. “ Dicka na tom nic neudivovalo. Chips s vyznamenáním, to je v pořádku. Pro takové počty je Chips přímo stvořený. Ohromný Chips! Nezdolný Chips!*“⁹⁵ Chips totiž jednal s každým vojákem s úctou a jako se sobě rovným, v tom spočívala jeho lidskost. Vojáky mrzelo, že někteří důstojníci se mu zdaleka nevyrovnali, a přesto jim titul „důstojník“ náležel automaticky: „...*jako kruté bezpráví brali skutečnost, že lidé jako Crane a Stamp rukují s důstojnickým*

⁹² Tamtéž, s. 159.

⁹³ Tamtéž, s. 262.

⁹⁴ Tamtéž, s. 27.

⁹⁵ Tamtéž, s. 137.

patentem v kapse a přitom někdo jako Chips – člověk, který vydá za šest takových Craniů a Stampů – narukoval jako obyčejný voják a je ještě pořád pouhým seržantem.“⁹⁶

Osudnou se Chipsovi stala bitva u El Alameinu: „*Tak tedy zemřel Chips, jenž v sobě ztělesňoval bodrost a sílu všeho svého lidu; jenž se nikdy nebál a ani nejprostšímu vojákovi neřekl jediného hněvivého slova.*“⁹⁷

Dooley Franks se pyšní vysokou hubenou postavou a jeho obličejí dominuje orlí nos. Upřímnost se jeví jako klíčová lidská vlastnost, která Dooleye vystihuje. Kamarádi si ho za ni vážili, ale Dooleye mnohdy přivedla do problémů. Právě Dooley totiž nejčastěji vystupuje proti autoritám. Přáteli se s Tommym Collinsem a nikdy by se nesnížil k tomu, aby zsalutoval důstojníkovi, o kterém ví, že si uznání nezaslouží: „*Dooley už má zase malér!*“ *Prohodil Dick. „Co proved?“ zeptal se Andy. „Měl výstup s Hovadem.“ „Co se stalo?“ „No, Hovado podle všeho chtěl, aby mu zsalutoval a řekl ‚pane majore‘, a Dooley se pro to hned nenadchmul.*“⁹⁸ Za svou revoltu byl také často trestán: „*Henry otevřel Dooleyovu vojenskou knížku. Její stránky byly štědře z kropeny červeným inkoustem, jakým se zapisovaly pokuty a tresty.*“⁹⁹ Jeho prohřešky byly už natolik „vážné“, že si vysloužil pobyt ve vojenské věznici, kde se k němu vojenská policie a dozorcí nechovali zrovna přívětivě.

Celkově ho jeho zkušenost z války vedla k přesvědčení, že po válce musí bojovat proti takovým lidem, kteří mu v poušti znesnadňovali život: „*Dooley, co budeš dělat ty?*“ „*Rozpoutám revoluci! Pověsím všechny bachaře a vojenské policajty, nechám zabásnout Groggyho a Crana a Hovado a Zparchantělýho kluka a dám jim nadosmrti kopat latríny!*“¹⁰⁰ S Dooleyem sympatizoval i Dick Brett: „*Dooleye mám rád. Je mi mnohem bližší. Buřič. Dobrodruh. [...] Hlupáka vždycky napálí.*“¹⁰¹

2.2.2 Postavy nadřazené

Poručík Crane pocházel z významné a bohaté rodiny. Crane si potřeboval neustále něco dokazovat, aby dosáhl patřičného uznání. Před ostatními vojáky se cítil být nadřazen a toleroval

⁹⁶ Tamtéž, s. 257–258.

⁹⁷ Tamtéž, s. 354.

⁹⁸ Tamtéž, s. 120–121.

⁹⁹ Tamtéž, s. 122.

¹⁰⁰ Tamtéž, s. 177.

¹⁰¹ Tamtéž, s. 235.

je jen proto, že byla válka. Často s nimi mluvil povýšeně, což si uvědomoval a snažil se to zakrýt: „*Někdy se Crane přistihl, jak mluví až příliš nápadně svrchu; hned se poopravil a vychrlil spoustu vojenských nadávek...*“¹⁰² Měl světlé vlasy a modré oči. Působil mužně a pohyboval se velice ladně. V Austrálii totiž vynikal v atletice.

Crane své podřízené vojáky podceňoval. Myslel si, že jsou hloupi a natvrdlí. Po čase však zjistil, že tomu tak úplně není. Crane nemohl vystát, že mu jeho četa neprojevuje náklonost tak, jak tomu bylo na začátku války, kdy z něj měl každý strach: „*Tehdy se mu vojáci obdivovali, udivovala je jeho síla, jeho tělo, jeho pověst atleta, moc jména Crane. Tehdy se snad dalo říci, že v jistém smyslu z něho mají strach.*“¹⁰³ Nyní se Cranovi muži spíše vysmívali a Crane je za to nenáviděl.

Když rota získala německého zajatce a Dooley mu chtěl ukrást hodinky, Crane byl zásadně proti. Rukojmí měl totiž stejně jako on hodnost důstojníka. Crane si uvědomil, jak zahanbeně by si sám připadal, kdyby ho měl okrást podřadný voják. Cítil mezi ním a nacistou určitou podobnost: „*Je stejný jako já. Raději zemře, než by se dal pokořit před nižší kastou! Zahleděl se na nacistu a byl to pohled plný obdivu a pochopení. Zde, pomyslel si Crane, je člověk nadřazený zrovna jako on,...*“¹⁰⁴

Odcizení hodinek německým zajatcům nebylo cizí ani pro československé vojáky. Na událost vzpomíná Josef Polívka: „*Stalo se, že jeden ze strážných, který u nich v noci držel „stojku“, jím vzal hodinky. [...] Byl z toho takový průšvih, že si to nedovedete představit! Okrást neozbrojeného zajatce, to bylo pro Brity něco naprosto nepřijatelného. Samozřejmě, že si tak především chránili nárok na dobré zacházení s jejich vlastními zajatci v německých táborech. Těžko by se mohli domáhat, aby se s nimi zacházelo slušně, pokud by sami zacházeli s německými zajatci špatně.*“¹⁰⁵ Dotyčný zloděj tak musel hodinky také vrátit, ale z jiného důvodu než Dooley.

Crane má po celou dobu děje před sebou vidinu hrdinství a slávy: „*Jeho posedlost po vyznamenání nabyla příslovečnosti a vojáci si zasmušile říkali, že Crane při honbě za metálem*

¹⁰² Tamtéž, s. 15.

¹⁰³ Tamtéž, s. 74.

¹⁰⁴ Tamtéž, s. 114.

¹⁰⁵ POLÍVKA, Josef. In: EMMERT, František. *Češi u Tobruku: skutečné příběhy*. Praha: Vyšehrad, 2008, s. 113–114.

je asi dříve či později připraví o život.“¹⁰⁶ Crane nakonec ocenění dosáhne, ale zaplatí za něj vysokou cenu: „Ztratil pravé oko a s ním i pravou stranu obličeje. Chirurg udělal vše, co dovedl. Crane bude příšerně znetvořen.“¹⁰⁷ Crana tedy nemine trest za jeho povýšenost.

Vojáci nikdy neviděli, že by se major Pomfret usmíval. Pomfret byl malého vzrůstu a měl částečnou pleš. Z jeho tajemného obličeje se nedalo nic vyčíst. Prapor Pomfreta neměl příliš v lásce: „Mužstvu byl protivný tím, jak nevýrazně, povýšeně s nimi mluvil; za to, jak bez nejmenší špetky humoru „žral“ vojnu. Říkali mu „Hovado“.“¹⁰⁸ Nikdo však nezastíral, že Pomfret je schopný voják: „Skutečnost, že je povede zrovna Pomfret, přijali s povděkem. Říkali si: „Hovado je aspoň dobrý voják.“¹⁰⁹ Pomfret zastával názor, že vojáci jsou úspěšní jen díky tvrdému důstojnickému výcviku: „Cožpak mužstvu neuznáme, že má v sobě něco dobrého? Konec konců dali nám své nejlepší síly.“ „Nejde ani tak o to, co dají,“ ozval se Pomfret. „Jde o to, co z nich dokážeme vyrazit.“¹¹⁰

Sám někdy přemýšlel, proč vlastně bojuje ve válce. Důvodem byla obrana soukromého majetku, převážně toho, který vlastnila rodina jeho důstojnického kolegy Ormonda Fitzroye: „Na válku Pomfret nevěřil. Pokládal ji za omyl. Hitlerovi se obdivoval a to, že on sám válčí proti Hitlerovi a ne proti Rusům, pokládal za politováníhodné. Svou oddanost věnoval Fitzroyovi.“¹¹¹ Pomfret byl totiž stejně tak pyšný a troufalý jako Fitzroy.

Jak Crane, tak Pomfret nepřímo sympatizují s Hitlerem. Stávají se tak pro ostatní téměř stejnými nepřáteli jako fašisté a nacisté. Spojuje je s nimi právě nadřazenost. Často tedy čelí různým hanlivým přezdívám a posměškům: „Je doma pan zeman ze Scobie? Je doma Führer Crane?“¹¹²

Postava Henryho Gilbertsona patří k důstojníkům z bohatých rodin, ale mnohdy s jejich názory nesouhlasí. Bojuje ve válce za své antifašistické myšlenky a ani jednou nepomyslel na to, jestli by nebylo lepší bojovat s Hitlerem proti Rusku, jako Pomfret. Cítí se být nepochopen a rád by se více sblížil s běžnými vojáky. Ti ho ale zprvu považují za stejného neřáda jako ostatní důstojníky a jeho snahám se vysmívají: „...řikal si; v očích mužstva jsou důstojníci

¹⁰⁶ LAMBERT, E. *Dvacet tisíc zlodějů*, s. 318.

¹⁰⁷ Tamtéž, s. 338.

¹⁰⁸ Tamtéž, s. 56.

¹⁰⁹ Tamtéž, s. 325.

¹¹⁰ Tamtéž, s. 57.

¹¹¹ Tamtéž, s. 88.

¹¹² Tamtéž, s. 240.

samostatná třída, a třída nepřátelská. Ty, Henry Gilbertson, jsi jedním z nich. ¹¹³ Henry tedy v knize nadřazeně nevystupuje. „Nadřazený“ je jen kvůli prvotním předsudkům ostatních, kteří žijí v přesvědčení, že všichni důstojníci z bohatých rodin musejí být automaticky povýšeni.

Henry se naopak snažil s podřízenými vojáky skrz ústupky vycházet. Na rozdíl od svých kolegů si totiž uvědomoval, že bez nich by to na frontě nešlo: „*Pro práci, kterou tady musíme udělat, je jich potřeba a oni to vědí.*“ ¹¹⁴ Dokonce i Henryho babička v dopise pro něj lituje, že se jejich rodina před válkou příliš málo zajímala o obyčejné lidi: „*My oba, Henry, ty i já, jsme žili příliš daleko od prostých průměrných lidí. Vždyť oni to jsou, kdo v každém dějinném údobí nakonec rozhodnou poslední bitvu.*“ ¹¹⁵ Henry pak usiloval o to, aby mezi řadovými vojáky panovala spokojenost: „*Chci panu plukovníkovi navrhnout, aby v době, kdy budeme v táboře, svolával jednu týdně zástupce jednotlivých rot k poradám, kde by se daly přednášet stížnosti a předávat nápady, jak udržet spokojenou náladu.*“ ¹¹⁶ Několikrát se také postavil za provinilého Dooleye, za což si vysloužil výstižnou přezdívku: „*Máma Gilbertsonová!*“ ¹¹⁷ Vojáci tedy pochopili, že Henry není nadřazený a „táhne s nimi za jeden provaz“.

„*Percy Gribble byl ulizaný, nabubřelý človiček s kartáčovým knírem. V civilu úředničil v bance.*“ ¹¹⁸ Do války ho přivedl právě ředitel banky, který všem mladším mužům ve firmě vysvětlil, jaká je to čest bojovat za vlast. Přeje-li si to banka, Percy klidně půjde na frontu. Nikdy by ho nenapadlo, jak těžké chvíle bude zažívat: „*...Percy si plně uvědomil, že tehdy narukoval jen proto, že ho ani nenapadlo se zachovat jinak. Vždyť promluvila banka!*“ ¹¹⁹ Percyho rodina zámožná nebyla, ale on se cítil být nadřazen v rámci své vlastní třídy. Choval se vždy dost prospěchářsky.

Když Chipce skolila pohlavní nemoc, Percy po něm získal funkci desátníka. Po uznání a slávě vždy prahl, proto se z postu těšil. Netrvalo však dlouho a ostatní vojáci zjistili, že se Percy při útoku schovává. Nevyhnul se tak posměškům: „*Kdepak si byl zavrtanej, Percičku?*“ ¹²⁰ Jeho strach a obavy se začaly stupňovat: „*Oči jako by mu někdo vrazil zpátky do*

¹¹³ Tamtéž, s. 59.

¹¹⁴ Tamtéž, s. 77.

¹¹⁵ Tamtéž, s. 153.

¹¹⁶ Tamtéž, s. 300.

¹¹⁷ Tamtéž, s. 123.

¹¹⁸ Tamtéž, s. 25.

¹¹⁹ Tamtéž, s. 181.

¹²⁰ Tamtéž, s. 94.

*důlků; vypadaly jako chomáčky černého hedvábí. Již předtím si ze strachu pokálel oděv.*¹²¹
V tu chvíli vojáci pochopili závažnost Percyho situace a nikdo už si ho nedobíral: „*V Percyho hrůze vidí všichni něco, nač je nutno brát ohled.*“¹²²

Percy si nakonec uvědomil, že: „*... buď se odtud musí dostat, nebo musí zešítet.*“¹²³ Cítil se ponížen, jelikož si kdysi myslel, že je ve všem lepší než muži z jeho čety. Oni však své obavy a strachy z války zvládali ovládnout daleko lépe. Percy sdělil svůj problém lékaři, který si zprvu myslel, že si Percy vymýšlí, nakonec však poznal, že: „*... právě vyslechl člověka, který před ním obnažil duši.*“¹²⁴ Percy tak s lékařským svolením opustil tábor. Neodjel však z pouště úplně, jelikož se v jedné z kapitol dozvídáme, že se stal desátníkem polního četnictva.

Psychické problémy vojáků nebyly nic neobvyklého ani v československém táboře. Boleslav Ivánek, rodák z Palkovic a obránce Tobruku, vzpomíná na případ, kdy jeden z vojáků těžkosti války neunesl a raději spáchal sebevraždu: „*Je-li slabší povahy, cosi se pohne v jeho mysli, a on ohoří. Plní sice rozkazy, ale stěžuje si na choroby, jimiž netrpí, domnívá se, že se děje něco, co se neděje. Vzpomínám zde na nešťastného Vojtěcha Boksana z Brna, který se z této příčiny zastřelil.*“¹²⁵ Percy Gribble tedy nejspíše udělal dobře, že si svůj velký strach z války uvědomil a raději odešel. Na Ivánkově ukázce totiž můžeme vidět, jak zle mohl Percy dopadnout.

¹²¹ Tamtéž, s. 163.

¹²² Tamtéž, s. 175.

¹²³ Tamtéž, s. 179.

¹²⁴ Tamtéž, s. 182.

¹²⁵ IVÁNEK, Boleslav. In: KOLÁŘ, Ondřej, POLÁKOVÁ, Kamila (ed.). *Odchody a návraty: vzpomínky účastníků zahraničního protinacistického odboje ze Slezska a Ostravska*. Opava: Slezské zemské muzeum, 2018, s. 105.

3 KONFLIKTY V ROMÁNU *DVACET TISÍC ZLODĚJŮ*

3.1 Konflikty mezi Osou a Spojenci

„*Válka je nemoc, a zatímco ti hlodá v těle, jediný způsob léčení je zapomínat, kdy jen můžeš.*“¹²⁶ Válka – konflikt mezi dvěma stranami – konflikt mezi Osou a Spojenci. Střet, který způsobil dominováním efektem všechny další. Střet, bez něhož by tato kniha nejspíše ani nevznikla.

Lambert nás v knize seznamuje s válečnými místy, zbraněmi a krutou realitou: „*Zatím se už přiblížily další tanky; ale dvoulibrovky našly mezi pásy pancíře zranitelný pruh a tanky teď stály poškozené nebo se z nich valil kouř. Jeden z německých tankistů se rozběhl pouští, aby se někde skryl. Tu se v zákopu vztyčil voják šesté čety a na uhánějícího nacistu zacílil. Vtom před ním krátce zarachotilo a Australan celý zakrvácený, krk málem oddělený od trupu, spadl po hlavě zpátky.*“¹²⁷

„*Temnotu teď protkávaly třpytné dráhy světlic. Země se třásla a duněla a vzduch nad ní trhala a rvala mračna rítících se projektilů. A tu a tam proklály ten jekot výkřiky lidí.*“¹²⁸

„*Když se bojíš hodně často, stane se strach tvým přítelem. Nosíš ho v sobě, a ať děláš co děláš, nemá na to strach žádný vliv.*“¹²⁹ S válkou je přirozeně spjat i pocit strachu. Jde o strach samotných vojáků: „*Dickovo nitro znovu schvátla mrazivá křeč; jako v temné slují číhaly v jejich hlubinách strach a děs.*“¹³⁰ Ale také o strach rodičů, dalších rodinných příslušníků a přátel, kteří se o své příbuzné na frontě pochopitelně bojí: „*...o dáš na sebe pozor, drahoušku, víd? Pumy a kulky se neohlíží na to, koho zasáhnou.*“¹³¹

V knize se objevují úvahy, proč se vlastně mnoho z mužů rozhodlo nasadit své životy ve válce dobrovolně. Většinou se dospívá k názoru, že na straně australské i německé přispěly k dobrovolnictví následky velké hospodářské krize: „*Tolik nás ta krize vyšimula,*“ [...] „*V Německu to hodně lidí zaneslo k nacismu. Ti hloupější snadno sedli na vějičku Hitlerovi.*“

¹²⁶ LAMBERT, E. *Dvacet tisíc zlodějů*, s. 219.

¹²⁷ Tamtéž, s. 91.

¹²⁸ Tamtéž, s. 161.

¹²⁹ Tamtéž, s. 328.

¹³⁰ Tamtéž, s. 160.

¹³¹ Tamtéž, s. 154.

Zrovna jako se takoví mládenci, jako jsi ty, dali nachytat na tuhle válku!“¹³² Australané, bojující na straně Spojenců, viděli ve válce především světový boj proti fašismu a Hitlerovi: „*Pomáháme zbavit svět něčeho špatného a hnusného. Mám na mysli fašismus – německý fašismus, italský fašismus a japonský fašismus – a nejsme v tom sami.*“¹³³

Na druhou stranu, každá postava zaujímá k válce svůj osobní postoj. Ať už se však někdo přihlásil z touhy po dobrodružství, válečném titulu nebo kvůli sociálním jistotám, či vlastenectví, jedno je jasné, všichni si uvědomili, že jsou jen lidé: „*Kteří v této bitvě vidí vyvrcholení zločinu a sebe jako jeho oběti. [...] Lidé zrazení, ztraceni, nešťastní a podvedení. Bojácní, šlechtění, mrzci, milovaní a povrženi. [...] A mnozí musí zemřít. Je válka. Nechtě jsou na věky věků prokleti všichni, jejichž vinou k ní muselo dojít!*“¹³⁴

Válka však neznamenal pouze boj. Válku doprovázelo mnoho příčin, následků i doprovodných problémů. Zde zmíníme např. migraci z rasových důvodů. Naomi emigrovala z Evropy, jelikož byla Židovka: „*V Německu, odkud prchla, poznala plno takových mladíků, jako byl on.*“¹³⁵ Stejný osud potkal prostitutku z Československa, se kterou Dick strávil noc předtím než poznal Naomi. Antisemitistické přesvědčení v knize zastávali i vězeňští dozorcí: „*Seš Žid?*“ otázal se Dooleye, Dooley neodpovídal. „*Nenávidím Židy,*“ řekl zase obrýlený.“ Nebo také Cranův bratr: „*Jednu dobrou věc ten Hitler udělal, že je vyhladil.*“¹³⁶

Tím nejhorším, co si válka vzala, byly lidské životy. Smrt je tedy další neodmyslitelná součást války. Lambert nám ukazuje, že nad smrtí vojáci v bojích přemýšleli často, jelikož viděli dennodenně umírat své spolubojovníky: „*Prostě, děsivě ho přepadla myšlenka na smrt. Zrovna tak snadno může zemřít jako Perkins. A ani nepochopí, proč zemřel.*“¹³⁷ Před bitvou muži pravidelně rozjímal nad svými dosavadními životy, jelikož se obávali, že o ně přijdou: „*Několik posledních dnů před bitvou odpočívali. Na všech ležela tichost, všeobecná zadumanost. Bezohledně si šli každý po svém. Všechn hněv vyprchal. Psali domů. Seděli a mysleli na ty, jimž právě napsali – myšlenky, s nimiž se nikdo nesvěří. Vzpomínali na svůj život*

¹³² Tamtéž, s. 46.

¹³³ Tamtéž, s. 326.

¹³⁴ Tamtéž, s. 350–351.

¹³⁵ Tamtéž, s. 43.

¹³⁶ Tamtéž, s. 154.

¹³⁷ Tamtéž, s. 97.

a myslili na svou smrt.¹³⁸ Některým vojákům se do hlavy myšlenka smrti „vkradla“ až následkem války: „*Plukovník poprvé v životě pomyslí na smrt.*“¹³⁹

Lambert smrt zobrazuje realisticky a nebojí se detailních popisů, které přispívají k autenticitě díla: „*Sullivan má hrudník na padrt'. Leží a civí do nebe. Ze rtů mu crčí krev. Oči jsou živé a ještě chápou. Dick mu pozvedne hlavu a Sullivan se na něho podívá. Chtivě, mlčky na sebe zírají. Ze Sullivanových prsou se vydere tichý a smrtelný chrapot. Maličko zvedne hlavu a úporněji se na Dicka zahledí. Na okamžik jsou jeho oči pronikavé a nádherné. Potom je odvrátí a skoná.*“¹⁴⁰

„*Henry padl provrtán střelami. Převalil se a chtěl zavolat na Lucase, ale ani nehlesl. Jeho oči ještě na kratičký okamžik zahlédly nebe a potom je zaplavila smrt.*“¹⁴¹ K Henrymu jako veliteli si mnoho z vojáků po sléze našlo cestu a jeho smrt je zasáhla. O smrti statečných československých nižších velitelů píše Klapálek, který uznává jejich zásluhy: „*Nejbolestivější byla smrt nebo zranění mnoha desítek zkušených nižších velitelů. Prokázali mnoho osobního hrdinství...*“¹⁴² Hrdinství nepopíratelně dokázal i samotný Henry Gilbertson.

3.2 Konflikty mezi důstojníky a běžnými vojáky

Rozpory mezi důstojníky a veliteli stály nejen na rozdílném smýšlení obou stran, ale především na sociální nevyrovnanosti. Důstojníci si mnohdy mysleli, že mají oproti svým podřízeným vojákům navrch. Běžní vojáci je tak často připodobňovali ke svým úhlavním nepřátelům (fašistům, nacistům): „*Nacisté nemohou být horší než Groggy a Crane...*“¹⁴³

Vojáci proti nim revoltovali a některé situace je přivedli dokonce do stávk. Nejvíce je roznítilo, když důstojníci o Vánocích snížili přiděly piva: „*Však víte, proč tady jsme! Chceme své pivo!*“¹⁴⁴ Davovému nátlaku nakonec vrchní velitel ustoupil a vojákům slíbil, že místo požadovaných šesti láhví na osobu dostane každý láhvi osm: „*...Druhý Y dostal šest láhví!*“

¹³⁸ Tamtéž, s. 348.

¹³⁹ Tamtéž, s. 103.

¹⁴⁰ Tamtéž, s. 352–353.

¹⁴¹ Tamtéž, s. 332.

¹⁴² KLAPÁLEK, K. *Ozvěny bojů: vzpomínky z 2. světové války*, s. 214.

¹⁴³ LAMBERT, E. *Dvacet tisíc zlodějů*, s. 327.

¹⁴⁴ Tamtéž, s. 294.

[...] „U Druhého X se bude přidělovat po osmi!“¹⁴⁵ Vojáci tedy dokázali, že jeden nezmůže nic, ale dav dosáhne svého.

Díky Hněličky víme, že československé jednotky neměly oproti Australanům se svými důstojníky žádný větší problém: „*Hlavně ti důstojníci, kteří byli určeni k přímému velení akcí, věděli, že nás potřebují – ne my je. To byl důvod, proč si žádný moc otravovat nedovoloval*“¹⁴⁶ Důstojníci v Hněličkově četě byli tedy nejspíše stejného smýšlení jako Henry Gilbertson, který si jako jediný uvědomoval, že bez vojenské síly důstojníci nic nezmůžou.

3.3 Konflikty mezi Dooleyem, dozorcí a vojenskou policií

Dooleye jeho vznětlivá povaha dostala až do vojenské věznice. Zde zjistil, jak hrubí umění být vojenští policisté a „bachaři“. Dooley zakusil, co znamená vězeňská šikana v „bachařském“ podání: „*Hlavu si chránil pažemi a ve snaze uniknout poletujícím opaskům běhal sem a tam. Rány mu však na paže a na tělo jen pršely; ostré trýznivé rány, po nichž tryskala krev nebo zbývaly modré podlitiny.*“¹⁴⁷ Jeden z dozorců si říkal Žralok a nutil vojáky kopat díry do hlíny. Do děr pak vojáci museli nanosit vodu a v této směsi bláta a vody byli nuceni pochodovat. „*Věžňové si většinou tyto „tresty“ raději nechali libit, než aby se vystavili bití a samovazbě.*“¹⁴⁸

Dooleye vězeňská zkušenost donutila nenávidět policisty a dozorce, avšak mnohem větší zášť choval ke Cranovi, kvůli kterému se do vězení neoprávněně dostal: „*Ta zášť byla cosi temného, pronikavého, co zocelovalo jeho úctu před sebou samým a dávalo jeho odhodlání určitý cíl.*“¹⁴⁹

Pavel Kreisiner na ukázkách z Melíškova deníku dokládá, že Australané i Čechoslováci opravdu neměli vojenskou policii v lásce: „*Všeobecně bylo známo, že jsme stejně jako Australané neměli rádi britskou vojenskou policii. Nazývali jsme ji ‚Faking‘.*“¹⁵⁰ Melíšek však jasně hovoří o britské vojenské policii, zatímco v knize není detailněji specifikováno, jestli se jedná o vojenskou policii britskou, či australskou.

¹⁴⁵ Tamtéž, s. 297.

¹⁴⁶ HNĚLIČKA, S., ŠEBELKA, J. (ed.). *Byl jsem tobruckou krysou*, s. 59.

¹⁴⁷ LAMBERT, E. *Dvacet tisíc zlodějů*, s. 247.

¹⁴⁸ Tamtéž, s. 248.

¹⁴⁹ Tamtéž, s. 251.

¹⁵⁰ KREISINGER, P. *Češi a Slováci v Austrálii v 1. polovině 20. století a jejich účast ve světových válkách*, s. 266.

3.4 Vnitřní konflikty jednotlivých postav

Každá z postav se v knize musela potýkat s občasnými vnitřními konflikty. Vybereme tedy některé z nich, abychom je lépe charakterizovali.

Dick Brett společně s Andy Cainem v průběhu příběhu řeší, jestli stálo za to získat vyšší vojenskou hodnost a vzdálit se tak od přátel. Andy navíc přemýšlí, jestli to, že ztratil ženu, je spíše výhoda pro jeho osobní růst, či prohra.

Dooley zase dumá nad tím, jestli se má vzpírat a snášet tresty a rány od dozorců, nebo se raději podvolit. Jeho povaha je výbušná, avšak ve vězení pochopí, že se musí podřídit, aby přežil.

Percy si dlouho nechtěl připustit, že válčení v přímém boji psychicky nezvládá. Nechtěl vypadat jako zbabělec před vojáky, o kterých si myslel, že jsou ve všem horší než on. Nakonec si však uvědomil, že pokud z fronty neodejde, odnese to jeho psychické zdraví.

Vnitřní nesrovnalosti zažíval i Crane. Bojoval proti nacistům, a přitom si s některými z nich přišel tolik podobný. Cítil stejnou nadřazenost jako oni. Henry Gilbertson si zase kladl otázku, zda má cenu vyjadřovat před ostatními důstojníky upřímný názor, když s ním stejně žádný z nich nikdy nesouhlasí. Henry měl tak pocit, že mezi „důstojnickou smetánku“ nepatří a snažil se spíše vycházet s podřízenými vojáky.

Jelikož byli vojáci vystaveni neustálému stresu, vlivům podnebí a války, museli se vypořádat i s osobní proměnou, ať už psychickou či fyzickou: „*Zprvu vypadají všechny obličeje stejně: opálené, do tmavohněda, zarostlé několikadenním vousem, oči se zarudlými víčky a blýskavými bělmy, lice vpadlé, rty rovné a přísné.*“¹⁵¹

O změně člověka hovoří i Ivánek: „*Poušť narušila každého jinak. Někteří, ti nejzdatnější sportovci a samotáři, ji měli rádi. Jiní ji nenáviděli a toužili po městech, po civilizaci. Nedostatek téměř všech drobných životních radostí a všech obvyklých příjemných návyků přimutl většinu vojáků, že se vyvinuli v osobnosti, jež byly aspoň na povrch nové.*“¹⁵²

¹⁵¹ LAMBERT, E. *Dvacet tisíc zlodějů*, s. 171.

¹⁵² IVÁNEK, Boleslav. In: KOLÁŘ, O., POLÁKOVÁ, K. (ed.). *Odchody a návraty: vzpomínky účastníků zahraničního protinacistického odboje ze Slezska a Ostravska*, s. 104.

Svou duševní změnu nejzajímavěji zaznamenává Dick Brett: „*Změna. Něco se stane, ty reaguješ. Snad jen nepostrěhnutelně tě to poznamená. Zas něco jiného se přihodí. Pak nejednou jsi jinačí. Narůstalo to ponenáhlu. Sbohem, tragický mladý básniku! Sbohem, mladý nešťastný vojáku s opovázlivým čelem a truchlicím srdcem! Sbohem, vychloubači! Nová doba. Noví lidé. Všechno se mění. Já také.*“¹⁵³ Dick Brett se stal tedy vlivem války novou osobností a nejspíše plně dospěl.

Vojáci však nemohli neustále bojovat a řešit konflikty – ať už mezi sebou nebo své vlastní. Museli si také odpočinout a načerpat aspoň trochu lidské radosti, aby byli následně schopni ustát všechny těžkosti a překážky válečné doby.

Za jednu z těchto radostí můžeme považovat lásku. V ději se nejčastěji setkáme s láskou a intimitami mezi Dickem a Naomi: „*Prudkost jeho milování ji uvedla do vytržení jako nic předtím. Jako by jeho tělo, rozechvělé dlouho strádanou lačností, čerpalo z nedotčených zdrojů vášně v jejím těle.*“¹⁵⁴ Avšak jsou i jiní, kteří mají své drahé polovičky doma a musejí se spokojit pouze s dopisy a myšlenkami na ně. Např. Henry Gilbertson slibuje, že pokud přežije jednu z bitev, napíše své ženě krásný dopis: „*Podarí-li se mi z tohohle vyvážnout, napiši Jane nádherný dopis – jestli ne – sbohem, miláčku...*“¹⁵⁵ Z jeho myšlenek je zřejmé, že svou ženu z celého srdce miluje a že se mu po ní nejspíše stýská.

Nutno si uvědomit, že vojáci trávili mnoho času mimo své domovy. I československým vojákům bylo po manželkách smutno. Jaromír Hlubík se dokonce veřejně podělil o jeden z intimních deníkových zápisů, který byl adresovaný jeho ženě a v němž využil Hrubínových veršů¹⁵⁶: „*Kéž se zas jednou noci milují a ústa má s polibky svěřenými po širém moři dechu doplňují do tišin mezi řadry tvými... jak to krásně napsal Hrubín a jak mi to dnes sedí v hlavě – protože, z toho světa je mé vzpomínání... Venku zase řádí chamsín, sedím na svém Prokrustově loži a vzpomínám, toužím po tobě, Buněčko...*“¹⁵⁷

¹⁵³ LAMBERT, E. *Dvacet tisíc zlodějů*, s. 235–236.

¹⁵⁴ Tamtéž, s. 214.

¹⁵⁵ Tamtéž, s. 328.

¹⁵⁶ VRÁBLOVÁ, L. *Každodennost československých vojáků na Středním východě a v severní Africe během 2. světové války* [online]. [cit. 2024-3-15]. Dostupné z:

<file:///C:/Users/lucka/OneDrive/Plocha/Ka%C5%BEodennost%20%C4%8Deskoslovensk%C3%BDch%20voj%C3%A1k%C5%AF%20na%20St%C5%99edn%C3%ADm%20v%C3%BDchod%C4%9B%20a%20v%20sever%C3%AD%20Africe%20b%C4%9Bhem%20.20sv%C4%9Btov%C3%A9%20v%C3%A1lky.pdf>, s. 19.

¹⁵⁷ HLUBÍK, J., NEDBAL, L. (ed.). *Učitel, voják a vlastenec Štábní kapitán Jaromír Hlubík na frontách druhé světové války (Válečné deníky z let 1940–1945)*, s. 50.

V knize má důležité zastoupení také přátelství. Vojáci si v poušti vytvořili mnoho nových druhů. Po smrti Tommyho Collinse se Dooley spřátelil s Dickem Brettem: „*Už deset minut Dick ani Dooley slova neřekli [...] „Teď by tak sedlo pár piv, co?“ „No ne, kámoši.“ Až úžasne snadno se teď slovo „kámoš“ octne na Dickových rtech.*“¹⁵⁸

I když byly mezi praporem neshody, spojovalo je mnoho společného: „*...tito lidé spolu řadu měsíců sdíleli nejpropastnější, nejděsnější lidské prožitky; každý střídavě po svém byl hrdinou, hekajícím zbabělcem, bytostí, jejíž mysl kvílela úzkostí a strachem ze smrti.*“¹⁵⁹ Dokázali se tedy v důležitých chvílích semknout, pomáhat si a držet pospolu.¹⁶⁰

Vojáci měli na frontě čas i sami pro sebe, se kterým mohli naložit podle svých představ. Mezi oblíbené kratochvíle patřila konzumace alkoholu. Nejvíce z celé čety pil Tommy Collins: „*Přivrávorál k nim Tommy Collins. Byl na mol a klel jak pohan.*“¹⁶¹ Dick s Naomi zase ochutnali místní alkoholové speciality: „*...popíjeli arak a světlé syrské pivo.*“¹⁶² Melíšek tvrdil, že Čechoslováci měli arak zakázaný: „*V krčmě u nízkého stolku, na nízkých pletených sedátkách jsme pokuřovali nargilleh, popíjeli zakázaný arabský nápoj arak.*“¹⁶³

Jelikož vojáci kvůli vojenské službě cestovali do cizí země, mnoho z nich se o volnu vydávalo prozkoumávat krásy místních měst a památek: „*Byly vyvěšeny střídy dovolenek: pět dní do Jeruzaléma, čtyři dny do Haify a Tel Avivu, týden do Káhiry.*“¹⁶⁴ Dick s ostatními jel do Jeruzaléma a vzal s sebou i Naomi. Viděli Zed' nářků a Chrám Božího hrobu. Vojáci se o svém volnu také rádi koupali v moři: „*...zavedl systém, podle něhož vždy dvě a dvě roty strávily tři dny na pláži.*“¹⁶⁵ Mezi nejlepší plavce patřil Dick a Chips. Vojáci z Československa prožívali své osobní volno většinou stejně jako Australané: Melíšek: „*Každé volné chvílky, pokud jsme nebyli z počátku vedrem unaveni, využívali jsme k zájezdům do blízkého i vzdálenějšího kraje Palestiny. Všude jsme viděli něco nového, nám doposud známého jen z četby a doslechu.*“¹⁶⁶ Ivánek: „*Kousek od Jericha jsme si zaplavali v Mrtvém moři.*“¹⁶⁷

¹⁵⁸ LAMBERT, E. *Dvacet tisíc zlodějů*, s. 172–173.

¹⁵⁹ Tamtéž, s. 172.

¹⁶⁰ Např. seržanta Lucase s poraněnou nohou zachránil Chips Prentice, když jej přenesl do bezpečí.

¹⁶¹ LAMBERT, E. *Dvacet tisíc zlodějů*, s. 25.

¹⁶² Tamtéž, s. 336.

¹⁶³ MELÍŠEK, L., NEDBAL, L. (ed.). *U Tobrukku pod československým praporem proti Rommelovi*, s. 105.

¹⁶⁴ LAMBERT, E. *Dvacet tisíc zlodějů*, s. 189.

¹⁶⁵ Tamtéž, s. 335.

¹⁶⁶ MELÍŠEK, L., NEDBAL, L. (ed.). *U Tobrukku pod československým praporem proti Rommelovi*, s. 93.

¹⁶⁷ IVÁNEK, Boleslav. In: KOLÁŘ, O., POLÁKOVÁ, K. (ed.). *Odchody a návraty: vzpomínky účastníků zahraničního protinacistického odboje ze Slezska a Ostravska*, s. 104.

Zmíníme ještě sexuální potřeby vojáků, které si uspokojovali v místních nevěstincích. Nejčastěji „veselé domy“ navštěvoval opět Tommy Collins, který se o své zážitky z nich rád dělil s ostatními: „*No, potom oslovím tu druhou holku a ptám se jí, co chce za to šuki-šuki?*“¹⁶⁸ Lambert vycházel z reálné motivace, jelikož míst, kam si zajít za erotickým potěšením bylo opravdu hodně: „*My jsme těm ulicím říkali ‚Sisterstreet‘ a bylo jich na každém kroku dost. Já na to zrovna moc nebyl, ale byli mezi námi kluci, kteří doslova celý žold prošukali*“.¹⁶⁹ Vyjádřil se Hnělička, který se také podělil o svůj zážitek s místní ženou: „*Jednou jsem byl s černoškou. Když mě hladila těma světlýma dlaněma, měl jsem z toho nepříjemný pocit. Jako bych byl s opicí.*“¹⁷⁰

S nezávazným sexem přichází i riziko pohlavních nemocí, kterými vojáci často trpěli: „*Modla celé čtyři Chips Prentice byl zrovna v nemocnici; něco nachytil.*“¹⁷¹ Hnělička vysvětluje, jak probíhala taková prevence pohlavně přenosných nemocí v československém táboře: „*Po odchodu musel jít voják na profylaxi, tak jsme tomu alespoň říkali, což byla prohlídka, omytí v hypermanganu a takové záležitosti. Potom jste dostal potvrzení s razítkem a kdybyste náhodou chytil kapavku, tak byste za léčení nic neplatil.*“¹⁷²

Možná právě nezávazný sex, požívání alkoholu a výlety do nových míst pomáhaly některým jedincům překonat vnitřní nesrovnalosti a na chvíli se odpoutat od kruté reality.

¹⁶⁸ LAMBERT, E. *Dvacet tisíc zlodějů*, s. 52.

¹⁶⁹ HNĚLIČKA, S., ŠEBELKA, J. (ed.). *Byl jsem tobruckou krysou*, s. 125.

¹⁷⁰ Tamtéž, s. 125.

¹⁷¹ LAMBERT, E. *Dvacet tisíc zlodějů*, s. 53.

¹⁷² HNĚLIČKA, S., ŠEBELKA, J. (ed.). *Byl jsem tobruckou krysou*, s. 125–126.

ZÁVĚR

V bakalářské práci jsme se zabývali analýzou a interpretací knihy *Dvacet tisíc zlodějů* od australského spisovatele Erica Lamberta. Při psaní jsme prostudovali mnoho odborné literatury a zdrojů, a nabyli tak nových znalostí, které jsme se v práci pokusili uplatnit. Mezi prostudovanou literaturou byly i válečné deníky a paměti československých veteránů. Tito naši vojáci totiž sloužili stejně jako postavy v knize na Středním východě a v severní Africe. Zkusili jsme tedy pomocí ukázek z deníků dokázat určitou podobnost mezi australským praporem, o kterém píše Lambert a mezi praporem československým na území pouště. Přestože Lambertovo dílo může být považováno za literární fikci, je v něm obsažen určitý odraz skutečných událostí a emocí, se kterými se válečníci v této oblasti setkávali.

První kapitola se věnovala osobě Erica Lamberta, jeho tvorbě a jiným anglicky píšícím autorům válečné literatury. Zjistili jsme, že se Eric Lambert sám válečných bojů účastnil, a proto dokázal své příběhy psát tak realisticky a přesvědčivě. Dalším zjištěním bylo, že se Lambert stal po válce členem komunistické strany, a proto se v jeho tvorbě často vyskytovaly socialistické tendence. Uvedli jsme také několik jeho knih a stručně jsme charakterizovali jejich obsah. Pro zajímavost jsme vyzdvihli i několik anglických spisovatelů píšících o válce, kteří svůj život prožili stejně jako Lambert na půl v Austrálii a na půl ve Velké Británii. Doplnili jsme tyto autory ještě o další tři zástupce, kteří patřili čistě k anglické literatuře a věnovali se válečnému tématu.

Druhá kapitola se zaměřila na interpretaci a analýzu knihy *Dvacet tisíc zlodějů*. Román jsme označili jako válečný, realistický a sociální s autobiografickými prvky, jehož titul se inspiroval nadávkou Lorda Haw Hawa v říšském rozhlase.

Následovala kompozice. Kniha je rozdělena do 23 kapitol a dohromady tvoří čtyři části (knihy). V knize se nejčastěji objevuje princip kontrastu a gradace. Shrnuli jsme také děj, čas a prostor díla. Příběh se odehrává v rámci necelých dvou let, ale vrací se i do minulosti, aby bylo zcela zřejmé následující chování postav. Co se týče místa děje, víme, že Lambert román zasadil do prostředí Středního východu a severní Afriky. Skrz originální popisy místa, které využil, si danou lokalitu můžeme hravě představit. V rámci místa jsme se pokusili zohlednit i klimatické podmínky a výskyt místních živočichů, kterým vojáci museli čelit. V návaznosti na místo děje jsme také dokázali, že se vojáci vlivem omezených možností stravovali téměř

pořád stejně – jedli neoblíbený guláš. V oblasti klimatických podmínek a problémů s nimi souvisejících se vzpomínky Lamberta a reálné zápisky československých vojáků plně střetly.

Zjistili jsme, že literární postavy si Lambert vymyslel nejspíše jen z části. Lambert se totiž nechal inspirovat vojáky, kteří zemřeli v boji. Jeho postavy jsou buď typicky povýšené nebo kamarádké a přímé (důstojníci z bohatých rodin X běžní vojáci). Některé postavy se v rámci války změnilo natolik, že se staly lepšími lidmi (Henry Gilbertson). Válka se však podepsala na všech postavách v knize.

V rámci konfliktů ve třetí kapitole jsme rozebrali důležitá témata a motivy díla. Vystihli jsme ty nejpodstatnější střety, které se v knize objevily. Setkali jsme se zde kromě konfliktů např. s tématem války, smrti a strachu. Snažili jsme se nalézt i radosti, které vojákům alespoň trochu zpříjemňovaly pobyt ve válečné poušti a pomáhaly jim překonat vnitřní nesrovnalosti. Mezi tyto radosti patřila láska, přátelství a volný čas, který vojáci využívali buď k poznávacím výletům do blízkých měst, nebo k zahnání starostí pomocí alkoholu a nezávazného sexu.

Co se týče našeho dílčího cíle, převážně ve druhé polovině práce jsme dokázali, že mnoho vzpomínek Lamberta a našich vysloužilců se podobá. Naši i Australané neměli rádi vojenskou policii. Naši i Australané se potýkali s ukrutným horkem a s chladnějšími večery v poušti. Naše i Australany obtěžovali neodbytné mouchy a nebezpeční štíři. Stejně jako Australané i Čechoslováci trávili volný čas navštěvováním cizích měst, pitím Araku, který byl však pro naše vojáky zakázán a zabavováním se s prostitutkami. Díky Hněličky jsme se navíc dozvěděli, jak se v československém táboře řešila prevence pohlavních nemocí, které se taktéž šířily jak mezi Australany, tak mezi Čechoslováky. Stesk po manželkách jsme mohli zaznamenat opět na obou stranách. Ivánek výstižně zmínil, že i naše vojáky zasáhla válka natolik, že se jejich osobnosti změnilo. Na rozdíl od vojáků v knize však naši vojáci neměli velké problémy s vlastními důstojníky.

Jelikož jsme provedli detailní analýzu a interpretaci románu *Dvacet tisíc zlodějů* a zároveň jsme dokázali podobnost s paměťmi a deníky československých vojáků, trůfám si tvrdit, že byl náš hlavní cíl práce naplněn.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A ELEKTRONICKÝCH ZDROJŮ

Primární literatura

- HLUBÍK, Jaromír, NEDBAL, Lubor (ed.). *Učitel, voják a vlastenec Štábní kapitán Jaromír Hlubík na frontách druhé světové války (Válečné deníky z let 1940–1945)*. Veselí nad Moravou: Chludil, 2018. ISBN 978-80-87298-05-3.
- HNĚLIČKA, Stanislav, ŠEBELKA, Jan. *Byl jsem tobruckou krysou: vzpomínky válečného veterána*. Liberec: Klub vojenské historie Tobruk–Dunkerque, 2014. ISBN 978-80-905859-0-4.
- IVÁNEK, Boleslav. In: KOLÁŘ, Ondřej, POLÁKOVÁ, Kamila (ed.). *Odchody a návraty: vzpomínky účastníků zahraničního protinacistického odboje ze Slezska a Ostravska*. Opava: Slezské zemské muzeum, 2018. ISBN 978-8087789-53-7.
- KLAPÁLEK, Karel. *Ozvěny bojů: vzpomínky z 2. světové války*. Praha: Naše vojsko, 1968. Bez ISBN.
- LAMBERT, Eric. *Dvacet tisíc zlodějů*. Praha: Naše vojsko, 2013. ISBN 978-80-206-1287-8.
- MELÍŠEK, Ladislav, NEDBAL, Lubor (ed.). *U Tobruku pod československým praporem proti Rommelovi: (vzpomínky čs. zahraničního vojáka z druhé světové války)*. Veselí nad Moravou: Městské kulturní středisko, 2008. ISBN 978-80-254-2716-3.
- POLÍVKA, Josef. In: EMMERT, František. *Češi u Tobruku: skutečné příběhy*. Praha: Vyšehrad, 2008. ISBN 978-80-7021-926-3.
- *Tobruk. Napsali muži první linie*. Londýn: Čechoslovák, 1942. Bez ISBN.

Sekundární literatura

- BLAINEY, Geoffrey. *Dějiny Austrálie*. Praha: Lidové noviny, 1999. ISBN 80-7106-334-7.
- HAMAN, Aleš. *Úvod do studia literatury a interpretace díla*. Jinočany: H & H, 1999. ISBN 80-86022-57-9.

- HODROVÁ, Daniela. *Hledání románu: Kapitoly z historie a typologie žánru*. Praha: Československý spisovatel, 1989. Bez ISBN.
- KREISINGER, Pavel. *Češi a Slováci v Austrálii v 1. polovině 20. století a jejich účast ve světových válkách*. Praha: Academia, 2018. ISBN 978-80-200-2821-1
- LAMBERT, Eric. *Dvacet tisíc zlodějů*. Praha: Naše vojsko, 1978. Bez ISBN.
- MILLIGAN, Spike. *Prolog*. In: MILLIGAN, Spike. *Jak jsem přispěl k Hitlerovu pádu: Já proti Rommelovi: (Střetnutí v poušti)*. Praha: Naše vojsko, 1994. ISBN 80-206-0398-0.
- MOCNÁ, Dagmar, PETERKA, Josef a kol. *Encyklopedie literárních žánrů*. Litomyšl: Paseka, 2004. ISBN 80-7185-669-X.
- PAVERA, Libor, VŠETIČKA, František. *Lexikon literárních pojmů*. Olomouc: Nakladatelství Olomouc, 2002. ISBN 80-7182-124-1.
- PETRŮ, Eduard. *Úvod do studia literární vědy*. Olomouc: Rubico, 2000. ISBN 80-85839-44-X.
- PROCHÁZKA, Martin, STRÍBRNÝ, Zdeněk a kol. *Slovník spisovatelů*. Praha: Libri, 1996. ISBN 80-85983-04-4.
- VALA, Jaroslav. *Úvod do studia literatury*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2014. Bez ISBN.
- VANČURA, Zdeněk. *Dvacet let anglického románu 1945–1964*. Praha: Academia, 1976. Bez ISBN.
- VAŘECHA, Vladimír. *Doslov*. In: LAMBERT, Eric. *Ostrov Fulakona*. Praha: Naše vojsko, 1971. Bez ISBN.
- VAŘECHA, Vladimír. *Medailón o autorovi*. In: LAMBERT, Eric. *Ostrov Fulakona*. Praha: Naše vojsko, 1971. Bez ISBN.
- VIKROŠ, Václav. *Austrálie*. Praha: Svoboda, 1968. Bez ISBN.
- VLAŠÍN, Štěpán (ed.). *Slovník literární teorie*. Praha: Československý spisovatel, 1984. Bez ISBN.
- VŠETIČKA, František. *Stavba prózy*. Olomouc: Univerzita Palackého, 1992. ISBN 80-7067-203-X.

- VŠETIČKA, František. *Tektonika textu: o kompoziční výstavbě české prózy třicátých let 20. století*. Olomouc: Votobia, 2001. ISBN 80-7198-478-7.
- WINTER, Kamil. *Doslov*. In: Eric Lambert. *Dvacet tisíc zlodějů*. Praha: Naše vojsko, 1960. Bez ISBN.

Elektronické zdroje

- KOSOBUJ, Ondřej. *Odraz 2. světové války v anglo-americké literatuře* [online]. České Budějovice, 2013. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Vedoucí práce Mgr. Linda Kocmichová. Dostupné z: https://theses.cz/id/edfjg1/Ondej_Kosobud_Odraz_2_svtov_vlky_v_anglo-americk_litera.pdf?zpet=%2Fvyhledavani%2F%3Fsearch%3DEric%20Lambert%26st%3D1
- *Lambert Eric Frank*. In: RITCHIE, John (ed.). *Australian Dictionary of biography*, volume 15 [online]. Canberra: Australian National University, 2000. Dostupné z: <https://adb.anu.edu.au/biography/lambert-eric-frank-10775/text19107>
- VRÁBLOVÁ, Lucie. *Každodennost československých vojáků na Středním východě a v severní Africe během 2. světové války* [online]. Olomouc, 2023. Seminární práce k dějinám 20. století. Univerzita Palackého v Olomouci. Vedoucí práce PhDr. Pavel Kreisinger, Ph.D. Dostupné z: <file:///C:/Users/lucka/OneDrive/Plocha/Ka%C5%BEdodennost%20%C4%8Deskoslovensk%C3%BDch%20voj%C3%A1k%C5%AF%20na%20St%C5%99edn%C3%ADm%20v%C3%BDchod%C4%9B%20a%20v%20severn%C3%AD%20Africe%20b%C4%9Bhem%20.%20sv%C4%9Btov%C3%A9%20v%C3%A1lky.pdf>